

PhDr. Eva Večerková, CSc. jubiluje

Dlouholetá pracovnice Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně PhDr. Eva Večerková, CSc. se v letošním roce dožívá svého významného životního jubilea. Patří k předním moravským etnografům, kteří zaměřili svou odbornou a vědecko-výzkumnou činnost na bádání v archivech, muzejních fondech a na literaturu, doplněnou terénními výzkumy, především v oblasti Moravy. Její hlavní muzejní činností bylo zpracování muzejních fondů, především fondu nábytku, kraslic a zvykoslovných sbírek. Všechny rozsáhlé sbírky obohatila vlastním sběrem v terénu, z nichž mnohé se staly námětem výstav, katalogů, studií a souhrnných tištěných prací. Jejich charakteristiku sepsala do pěti kapitol společné muzejní publikace *Lidová kultura v muzeu: sbírky Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně* (2013) – sbírka nábytku, obyčejových předmětů, kraslic, organologická sbírka, sbírka starých tisků a rukopisů. K nejpropracovanějším patří katalog lidového nábytku, jehož základem se stala sbírka muzejního fondu deponovaného na zámku v Jevišovicích, s názvem *Lidový nábytek na Moravě* (1994).

Obsáhlý několikaletý výzkum prováděla dr. Večerková v oblasti jihomoravského pohraničí. Tam načerpala řadu vědomostí díky pestrosti osídlení. Zde měla možnost zachytit život první generace osídlenců, jež shrnula do řady studií. Hlavně se zaměřila na zdokumentování stavu lidové obyčejové tradice. Stejně tak koncem osmdesátých let 20. století prováděla výzkum u pamětníků z řad moravských Chorvatů. Zajížděla do terénu, kde získávala materiál k lidové obyčejové tradici, a tak vznikly první a základní studie o této problematice publikované v Českém lidu 1986 *Etnosociální aspekty existence charvátské diaspory na jižní Moravě v první polovině 20. století* a v časopise *Folia ethnographica* 23–24 (1989–1990, 1991,

1992). K původním pracím z bádání v archivech patří také dvě studie o Němcích na jižní Moravě – na Mikulovsku a Znojemsku (Jižní Morava 2011, 2012). Všechny poznatky, které nashromáždila prací v terénu a v archivech z jednotlivých měst a obcí, zpracovala do kapitol v různých regionálních monografiích (Břeclav, Velké Pavlovice, Lednice, Drnholec, Dambořice, Jemnice, Veselí nad Moravou, Telčsko-Dačicko, Moravskotřebovsko).

Významným počinem v její sběratelské a badatelské činnosti byly články a následně knihy o kraslicích, nejen na Moravě, ale i v Čechách. Poslední prací o kraslicích je výjimečná publikace *Malované vejce: o kraslicích v českých zemích* (2013), k jejímu sepsání prostudovala sbírky kraslic v řadě českých muzeí.

Rozsáhlá je jubilantčina činnost v oblasti obyčejů a obyčejových artefaktů. Tímto tématem se z českých a moravských etnografů nikdo soustavně nezabýval, takže se jí jediné podařilo sepsat řadu dílčích studií, které pak shrnula do samostatné publikace *Lidové obyčeje a jejich výtvarné komponenty: tvary a symboly* (2010). Obřadní kultuře věnovala také referáty na řadě mezinárodních konferencí v rámci Mezinárodní komise pro stu-



dium lidové kultury v Karpatech, subkomise pro studium lidových obyčejů.

V badatelčině odborném zájmu jsou v posledních letech i folklorní slavnosti, především ze staršího období, kterým věnovala svá pojednání v různých časopisech a sbornících. Zaměřila se na cyrilometodějské slavnosti roce 1863 v kolektivní monografii s názvem *Na cestě do nebeského Jeruzaléma: poutnictví v českých zemích ve středoevropském kontextu* (2010), na Národopisnou výstavu československou (Slovácko 1995), na slavnost k Moravskému roku v Brně v roce 1914 (Slovácko 1995), psala o Hanáckému roku (Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci č. 302, 2011), folklorní slavnosti v Brně (Folia ethnographica 2013), o aktivitách katolické Omladiny (Slovácko 1993), republikánském dorostu (Národopisná revue 2003) a Národní jednotě (Folia ethnographica 2002–2003).

Publikační činnost dr. Večerkové je rozsáhlá. Mimo souborné tištěné práce, publikace, katalogy k výstavám doma i v zahraničí, zpracovaných kramářských tisků a rukopisů se pustila i do širší evropské problematiky. Svou vysokou erudovanost potvrdila poslední monografií, kterou sepsala s dr. Věrou Frolcovou. *Evropské Vánoce: v tradicích lidové kultury* (2010). Obsahem i rozsahem je to práce zcela ojedinělá, patří k předním dílům zabývajících se problematikou jednoho ze stěžejních jevů lidové kultury v celé šíři evropského kontinentu.

Eva Večerková je dodnes členkou řady redakčních rad sborníků a časopisů a odborných komisí. Patří ke generaci, jejímiž učiteli byli přední etnografové a folkloristi prof. Frollec, Beneš, Sirovátka, Jeřábek a řada dalších, od nichž získala základ pro svoji další odbornou práci. Avšak především svojí pílí a usilovností se dopracovala ke svým odborným výsledkům, které ji řadí k našim předním odborníkům především na obřadní lidovou kulturu. Přejeme kolegyni Evě Večerkové stále zdraví a neutuchající chuť do další práce.

Ad multos annos.

Ludmila Tarcalová

Publikační činnost PhDr. Evy Večerkové v letech 1996–2015

1996

1. Lidé, obyčeje a slavnosti. K jubileu Národopisné výstavy československé. *Folia ethnographica* 30, 1996, s. 3–32.
2. Výstavní slavnosti v období Národopisné výstavy československé a prezentace lidových obyčejů. In: *Lidová kultura na Hané: sborník příspěvků ze IV. odborné konference 22.–23. 11. 1995*. Olomouc: Vlastivědné muzeum a Vlastivědná společnost muzejní, 1996, s. 36–41.
3. K některým faktorům etnického vědomí obyvatel charvátských obcí na jižní Moravě. In: *Život a kultura etnických minorit a malých sociálních skupin = Das Leben und die Kultur der ethnischen Minderheiten und kleiner Sozialgruppen: sborník ze stejnojmenné konference k nedožitým 70. narozeninám prof. Oldřicha Sirovátky konané 27.–28. 9. 1995*. Brno: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1996, s. 44–50.
4. Etnokulturní vědomí moravských Charvátů. In: Dorovský, Ivan a kol. *Charváti ještě žijí mezi námi: (sborník studií a vzpomínek)*. Brno: Společnost přátel jižních Slovanů v ČR, 1996, s. 27–43.
5. Lidová slavnost jako znak národní kultury. *Folklor* 7, 1996, mimořádné číslo, s. 341–343.
6. Z historie truhlářského řemesla. *Truhlářské listy* 1/96, s. 17–28; 2/96, s. 21.
7. O velikonočních zvukových nástrojích. *Truhlářské listy* 3/96, s. 7–8.
8. Z historie truhlářských rodů. *Truhlářské listy* 9/96, s. 11–12.
9. Zakuřované dřevěné výrobky z Valašska. *Truhlářské listy* 9/96, s. 28–29.
10. Moravští Charváti – život a kultura malé etnické skupiny. In: *Česká společnost a etnické skupiny: (sborník k 65. narozeninám PhDr. Jiřího Kořalky, DrSc.)*. Praha: Karolinum, 1996, s. 88–102. V edici Lidé města, sv. 11. ISBN 80-7184-314-8.
11. Jubilejní pozdrav Lidce Tarcalové. *Slovácko* 38, 1996, 103–110.
12. (rec) Tarcalová, Ludmila, ed. Slavnostní průvody: [sborník příspěvků z konference Subkomise pro lidové obyčeje MKKKB v Olomouci]. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1994. 219 s. *Ethnologia Europae centralis* 3, 1996, s. 98–99.
13. (rec) Tarcalová, Ludmila, ed. Světci v lidové tradici: [sborník příspěvků z konference kar-

- patologické komise pro lidové obyčejy MKKK konané v Uherském Hradišti v roce 1995]. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1995. 266 s. *Ethnologia Europae centralis* 3, 1996, s. 98–99.
14. (rec) Scheufler, Vladimír, ed. Etnografický atlas II. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, 1991. 153 s. *Ethnologia Europae centralis* 3, 1996, s. 95.
- 1997**
15. Národopisné poznámky k cyrilometodějské slavnosti v Brně v roce 1863. *Folia Ethnographica* 31, 1997, s. 67–95.
16. Vejce jako rituální předmět. In: Tarcalová, Ludmila, ed. *Magie a náboženství: [sborník příspěvků z konference karpatologické komise pro lidové obyčejy MKKK konané na Velehradě v roce 1997]*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1997, s. 69–76. ISBN 80-901913-8-X.
17. K otázce pěstování tradičních jevů lidové kultury ve škole. In: *Společensví dětí a kultura: sborník příspěvků: 13. strážnické sympozium, 23. – 24. října 1997 ve Strážnici*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997, s. 116–120. ISBN 80-86156-03-6.
18. *Kraslice ve sbírkách Moravského zemského muzea v Brně*. Vyd. 2. Brno: Moravské zemské muzeum, 1997. 59 s. ISBN 80-7028-092-1.
19. Moravský rok. Národopisné svátky Moravy. Pod křenovské máj. Šlapanické slavnosti. Agrární dorost (Jednoty agrárního dorostu). Národní jednota pro jihozápadní Moravu. Omladina (Sdružení venkovské omladiny). In: Pavlicová, Martina a Uhlíková, Lucie, eds. *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997, s. 206–207, 208–209, 213–214, 217, 222–223, 224–225.
20. Hanácký rok v Přerově. In: Pavlicová, Martina a Uhlíková, Lucie, eds. *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997, s. 200 (spolu s Miroslavem Válkou).
21. Poslouchejte, mládenci a panny... aneb O české písni kramářské. K výstavě Moravského zemského muzea v Brně v Galerii Tunklův Dvorec. In: *Průvodce kulturou Zábřeha*, únor 1997, s. 16–18.
22. Výstava „Výšivky z venkovských kostelů“ v Etnografickém ústavu Moravského zemského muzea v Brně. *Národopisná revue* 7, 1997, s. 67.
23. Konference a sborníky o lidové kultuře Hané. *Vlastivědný věstník moravský* 49, 1997, s. 87–88.
24. (rec) Malinar, Ivan a Dorovská, Dagmar. *Nepopírám svoji rodnou krev*. Brno: Společnost přátel jižních Slovanů v ČR, 1995. 108 s. Dorovský, Ivan a kol. *Charváti ještě žijí mezi námi: (sborník studií a vzpomínek)*. Brno: Společnost přátel jižních Slovanů v ČR, 1996. 123 s. Obě publikace za podpory Ministerstva kultury ČR vydala Společnost přátel jižních Slovanů v České republice se sídlem v Brně pro příslušníky charvátské etnické skupiny v České republice a další zájemce. *Jižní Morava* 33, 1997, s. 258; sv. 36.
25. (rec) Malinar, Ivan a Dorovská, Dagmar. *Nepopírám svoji rodnou krev*. Brno: Společnost přátel jižních Slovanů v ČR, 1995. 108 s. Dorovský, Ivan a kol. *Charváti ještě žijí mezi námi: (sborník studií a vzpomínek)*. Brno: Společnost přátel jižních Slovanů v ČR, 1996. 123 s. Obě publikace za podpory Ministerstva kultury ČR vydala Společnost přátel jižních Slovanů v České republice se sídlem v Brně pro příslušníky charvátské etnické skupiny v České republice a další zájemce. *Český lid* 83, 1996, s. 351–352.
- 1998**
26. Blíží se Velikonoční svátky aneb o dřevěných holubičkách. *Truhlářské listy* 3/98, s. 31–32.
27. Pověrečné kramářské tisky ve sbírce Etnografického ústavu muzea v Brně. In: Běhalová, Štěpánka, ed. *Tiskárny a tisky 19. století: sborník příspěvků z celostátní konference pořádané při příležitosti 200. výročí založení jindřichohradecké Landfrasovy tiskárny: Jindřichův Hradec 3. – 4. září 1997*. Jindřichův Hradec: Okresní muzeum v Jindřichově Hradci, 1998, s. 84–92. ISBN 80-86227-00-6.
28. O svatebním koláči a svatebním stromu. In: Hošková, Miloslava, ed. *Lidová kultura na Hané. Sborník příspěvků ze VI. konference* 26. – 27. listopadu 1997. Olomouc 1998, s. 10–19.
29. Růžové slavnosti – dobový pokus o mravní výchovu vesnické mládeže. In: *Etika a tradice lidová kultura: 14. strážnické sympozium, 5. – 6. května 1998: sborník příspěvků*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1998, s. 101–110. ISBN 80-86156-17-6.
30. Kraslice na Podluží. *Folia ethnographica* 32, 1998, s. 163–176.
31. O stárkovských praporech a fedrech. In: Kordiovský, Emil, ed. *Klobouky u Brna: město, krajina a lidé*. Mikulov: Státní okresní archiv Břeclav, 1998, s. 383–387. Knižnice sborníku Jižní Morava; sv. 19. ISBN 80-85048-76-0.

32. O kraslicích na brněnském Kloboucku. In: Kordiovský, Emil, ed. *Klobouky u Brna: město, krajina a lidé*. Mikulov: Státní okresní archiv Břeclav, 1998, s. 398–403. Knižnice sborníku Jižní Morava; sv. 19. ISBN 80-85048-76-0.
33. Notes on the Problems of the National Associations' Activities (As exemplified by the National Associations for Southwest Moravia.) In: Uherek, Zdeněk, ed. *Ethnic Studies and the Urbanized Space in Social Anthropological Reflections*. Praha: Institute of Ethnology of the Academy of Sciences of the Czech Republic, 1998, s. 125–131. Prague Occasional Papers in Ethnology No.5. ISBN 80-85010-05-4
34. O vyškrabovaných kraslicích z okolí Uherského Hradiště. (Spolu s Romanou Habartovou). *Slovácko* 40, 1998, s. 42–55.
- 1999**
35. *Pirhi na Moravskem. Vodník po razstavi 1. 4. – 16. 5. 1999*. Ljubljana 1999, 51 s.
36. Rodinné a výroční obyčeje. Společenský život. In: Nekuda, Vladimír, ed. *Veselsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1999, s. 167–178. *Vlastivěda moravská. Řada topografická*; sv. 66. ISBN 80-85048-94-9.
37. Malování kraslic. In: Nekuda, Vladimír, ed. *Veselsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1999, s. 221–224. *Vlastivěda moravská. Řada topografická*; sv. 66. ISBN 80-85048-94-9.
38. Strom v lidové víře a obyčejích. In: Tarcalová, Ludmila, ed. *Kult a živly*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum, 1999, s. 99–115. *Studie Slovákckého muzea*; 4. ISBN 80-86185-06-0.
39. Jarní obyčeje na Hané – tradice a současný stav. In: *Lidové obyčeje na Hané a jejich slovní, hudební a taneční projevy: VII. konference o lidové kultuře na Hané 24. a 25. listopadu 1998: sborník příspěvků*. Vyškov: Muzeum Vyškovska, 1999, s. 19–34. ISBN 80-238-7860-3.
40. Dva příspěvky na téma kraslic a jejich tvůrců. *Folia ethnographica* 33, 1999, s. 119–142.
41. O tvůrcích kraslic na Slovákku. *Slovácko* 41, 1999, s. 67–81.
42. Kraslice na jižní Moravě (Kyjovsko). In: *Jižní Morava...: vlastivědný sborník* 35, 1999, s. 139–156; sv. 38.
43. Kraslice na Moravě – tradice, současný stav a muzejní sbírka: z výsledků výzkumu. *Národopisný věstník* 15-16, 1999, s. 122–131.
44. Agrární obyčeje. *Ethnologia Europae centralis* 4, 1999, s. 72–77.
45. Voskem malované kraslice na Hustopečsku. *Malovaný kraj* 35, 1999, č. 3, s. 38–39.
46. *O perníku*. (Spolu s Jarmilou Pechovou). Brno: Etnografický ústav Moravského zemského muzea, 1999. 16 s. ISBN 80-7028-144-8.
47. Pocta Bohuslavu Benešovi (20. 10. 1927 Brno). *Ethnologia Europae centralis* 4, 1999, s. 90–94.
48. Jubilejní pozdrav Aleně Plessingerové (17. 1. 1928 v Praze). *Ethnologia Europae centralis* 4, 1999, s. 86–90.
49. Vzácný pane hospodáři – výstava ve Slovákckém muzeu. (2. 12. 1999 – 24. 4. 2000). *Slovácko* 41, 1999, s. 121–123.
50. Podoby svatých na keramice. Výstava ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, červenec–srpen. *Vlastivědný věstník moravský* 51, 1999, s. 192–193.
51. Jubilejní pozdrav Miroslavě Ludvíkové. *Vlastivědný věstník moravský* 51, 1999, s. 98–99.
52. (rec) Tarcalová, Ludmila, ed. *Magie a náboženství: [sborník příspěvků z konference karpatologické komise pro lidové obyčeje MKKK konané na Velehradě v roce 1997]*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum, 1997, 232 s. *Studie Slovákckého muzea*; 2/1997. ISBN 80-901913-8-X. *Vlastivědný věstník moravský* 51, 1999, s. 114–115.
53. (rec) Dorovský, Ivan. *Makedonci žijí mezi námi*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 351 s. ISBN 80-210-1704-X. *Vlastivědný věstník moravský* 51, 1999, s. 113–114.
54. (rec) Tarcalová, Ludmila, ed. *Kult a živly*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum, 1999. 249 s. *Studie Slovákckého muzea*; 4. ISBN 80-86185-06-0. *Slovácko* 41, 1999, s. 126–127.
55. (rec) Ludvíková, Miroslava, ed. *Poutní místo Vranov: sborník*. Brno: Bolit-B press, [1997]. 159 s. ISBN 80-901574-6-7. *Ethnologia Europae centralis* 4, 1999, s. 113.
56. (rec) Dva nové sborníky o lidové kultuře Hané. *Vlastivědný věstník moravský* 51, 1999, s. 219–220.
- 2000**
57. O kraslicích olepovaných slámou. *Vlastivědný věstník moravský* 52, 2000, s. 26–40.
58. Tradiční svatba. In: Jančář, Josef a kol. *Lidové kultura na Moravě*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000, s. 172–182. *Vlastivěda moravská. Nová řada Země a lid*; sv. 10. ISBN 80-86156-31-1.
59. Výroční obyčeje a obyčeje spjaté se zemědělstvím. In: Jančář, Josef a kol. *Lidové*

kultura na Moravě. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000, s. 187–213. Vlastivěda moravská. Nová řada Země a lid; sv. 10. ISBN 80-86156-31-1.

60. Kraslice na jižní Moravě (širší okolí Břeclavi). In: *Jižní Morava...: vlastivědný sborník* 36, 2000, s. 137–149; sv. 39.
61. Několik poznámek na téma výroby kraslic. In: *Tradiční lidová výroba na Hané. Její minulost a současnost: sborník příspěvků ze VII. odborné konference 24. – 25. listopadu 1999*. Olomouc 2000, s. 37–42.

2001

62. K metodice terénního výzkumu lidové kultury v současnosti. In: *Metodika muzejní práce v terénu, aneb, Muzejník jako sběrač, lovec, objevitel: sborník přednášek ze semináře 22. – 23. června 2000*. Hodonín: Masarykovo muzeum, 2001, s. 4–6. ISBN 80-238-7717-8.
63. Obřady, obyčej a slavnosti. In: Klanicová, Evžen a Kordiovský, Emil, eds. *Město Břeclav*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2001, s. 459–473. Knižnice sborníku Jižní Morava; sv. 25. ISBN 80-7275-025-9
64. Lidové slavnosti v procesu národní emancipace na Moravě. In: *Tradice lidové kultury v kulturním vývoji České republiky. 17. strážnické sympozium 25. – 26. září 2001: sborník příspěvků*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2001, s. 97–100.
65. Kraslice na jižní Moravě (Uherskoostrojsko a Veselsko). In: *Jižní Morava...: vlastivědný sborník* 37, 2001, s. 221–238; sv. 40.
66. Nábytek z Hroznové Lhoty. *Slovácko* 43, 2001, s. 33–40.
67. O kraslicích na Slovácku. Podluží. *Malovaný kraj* 37, 2001, č. 1, s. 3.
68. O kraslicích na Slovácku. Kyjovsko. *Malovaný kraj* 37, 2001, č. 2, s. 3.
69. O kraslicích na Slovácku. Uherskoostrojsko. *Malovaný kraj* 37, 2001, č. 3, s. 3.
70. O kraslicích na Slovácku. Veselsko a Velicko. *Malovaný kraj* 37, 2001, č. 4, s. 3.
71. O kraslicích na Slovácku. Uherskobrodsko. *Malovaný kraj* 37, 2001, č. 5, s. 3.
72. O kraslicích na Slovácku. Uherskohradištsko. *Malovaný kraj* 37, 2001, č. 6, s. 3.

2002

73. O právních artefaktech. In: Holubová, Markéta, Petránková, Lydia a Tarcalová, Ludmila, eds. *Obyčejové právo: sborník příspěvků z konference karpatologické komise pro lidové*

obyčej MKKK konané v Martině-Vrútkách v roce 2001. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, 2002, s. 36–59. ISBN 80-85010-43-7.

74. Obřady, obyčej a slavnosti. In: Kordiovský, Emil a kol. *Město Velké Pavlovice: 2002*. Znojmo: Nakl. FPO, 2002, s. 227–246. ISBN 80-902863-8-0.
75. Obřady, obyčej a slavnosti. In: Nekuda, Vladimír, ed. *Moravskotřebovsko. Svitavsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2002, s. 376–403. Vlastivěda moravská; sv. 67. ISBN 80-7275-026-7.
76. Kraslice na jižní Moravě (hanácké Slovácko). In: *Jižní Morava...: vlastivědný sborník* 38, 2002, s. 127–140; sv. 41.
77. Poznámky k výzkumu a dokumentaci projevů obyčejové tradice na muzejní půdě. Projekty a výsledky. In: *Péče o tradiční lidovou kulturu v České republice. 18. strážnické sympozium 24. – 25. září 2002: sborník příspěvků*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2002, s. 68–72. ISBN 80-86156-51-6.
78. Lidová obyčejová tradice v díle Čenka Zírba. *Národopisný věstník* 19, 2002, s. 53–57.
79. (rec) Frolcová, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Praha: Vyšehrad, 2001, 277 s. ISBN 80-7021-503-8. *Slovácko* 43, 2001, s. 52–53.
80. (rec) Frolcová, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Praha: Vyšehrad, 2001, 277 s. ISBN 80-7021-503-8. *Národopisný věstník* 18, 2001, s. 160–161.
81. (rec) Botík, Ján. Slovenskí Chorváti: etnokulturní vývin z pohledu společenskovedných poznatků. Bratislava: Lúč, 2001. 232 s. *Český lid* 89, 2002, s. 405–408.

2003

82. *Kraslice na Moravě*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2003. 169 s. ISBN 80-7028-191-X.
83. České obyvatelstvo v národnostně smíšené oblasti a úloha Národní jednoty pro jihozápadní Moravu (1886–1938). *Folia ethnographica* 36–37, 2002–2003, s. 77–86.
84. Několik poznámek k obřadním stromům. In: Tarcalová, Ludmila, ed. *Zeleň v lidových obyčejích*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2003, s. 49–60. Studie Slováckého muzea; 8/2003. ISBN 80-86185-24-9.
85. Lidová kultura v činnosti republikánského dorostu na Moravě: Ve světle dobového tisku. *Národopisná revue* 13, 2003, č. 3, s. 128–131.
86. Poválečné Moravskotřebovsko z etnografic-

- kého pohledu. In: *Moravskotřebovské vlastivědné listy* 14, 2003, s. 31–38.
87. Velikonoční jízda v Lukavci u Fulneku. (Spolu s Věrou Frolcovou). *Vlastivědný věstník moravský* 55, 2003, s. 54–61.
 88. O výstavě „A ta kráva mléko dává...“ *Národopisná revue* 13, 2003, č. 1, s. 55–56.
 89. *Kraslice ve sbírkách Moravského zemského muzea*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2003. 27 s.
 90. *Munia määärüstää*. Tampereen museoiden julkaisuja 67. Tampere (Muzeum Vapriikki), 2003. ISSN 1211-1317.
 91. Vánoční výstava o koledě a koledování v Uherském Hradišti. *Národopisná revue* 13, 2003, č. 3, s. 162–163.
 92. O výstavě kraslic v severní Itálii (Friuli). *Národopisná revue* 13, 2003, č. 4, s. 230–231.
 93. O velikonočním hrkání a honění Jidáše v Rajhradcích-Louče. Příspěvek k živé obyčejové tradici na jižním Brněnsku. *Vlastivědný věstník moravský* 55, 2003, s. 297–301.
 94. *Od Barborky ke Třem králům*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2003. 21 s. ISBN 80-7028-208-8.
- 2004**
95. Rukopisné záznamy Františka Sušila o lidových obyčejích. In: *František Sušil (1804-1868): odkaz a inspirace: [sborník příspěvků z konference pořádané Městem Rousínov ve spolupráci s Etnologickým ústavem Akademie věd České republiky (Rousínov 8. června 2004)]*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, pracoviště Brno, 2004, s. 123–145. ISBN 80-85010-65-8.
 96. Jarní obchůzka se stromkem na Moravě. *Folia ethnographica* 38, 2004, s. 83–105.
 97. Lednické obyčaje a slavnosti. In: Kordiovský, Emil a kol. *Městečko Lednice*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2004, s. 542–553. Knižnice Jižní Moravy; sv. 34. ISBN 80-7275-055-0.
 98. Lidové tradice na Petřínku. In: Nekuda, Vladimír a Večerková, Eva. *Starý Petřín: historický vývoj vesnice*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2004, s. 31–40. Vlastivědná knihovna moravská; sv. 91. ISBN 80-7275-050-X.
 99. Májová slavnost ve Vranovicích na jižním Brněnsku. *Vlastivědný věstník moravský* 56, 2004, s. 57–61.
 100. Blažejská obchůzka v Dluhonicích u Přerova. *Vlastivědný věstník moravský* 56, 2004, s. 196–198.
 101. Svatováclavské hody v Dolních Dubňanech u Moravského Krumlova. *Vlastivědný věstník moravský* 56, 2004, s. 279–284.
 102. Barborky v Předíně. *Vlastivědný věstník moravský* 56, 2004, s. 380–382.
 103. O masopustních, hodových a jiných obyčejích v nově osídlené obci Pasohlávky. In: *Jižní Morava...: vlastivědný sborník* 40, 2004, s. 347–354; sv. 43.
 104. Klobúček s pérkama, věneček s pantlama: o výstavě v Slovákém muzeu v Uherském Hradišti. *Slovácko* 46, 2004, s. 99–100.
 105. (rec) Navrátilová, Alexandra. Narození a smrt v české lidové kultuře. Praha: Vyšehrad, 2004; 413 s. *Národopisná revue* 14, 2004, č. 3, s. 180–181.
- 2005**
106. Obřady, obyčaje a slavnosti. In: *Dačicko. Slavonicko. Telčsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2005, s. 337–365. Vlastivěda moravská. Řada topografická; sv. 70. Vlastivěda moravská. Nová řada; sv. 2. ISBN 80-7275-059-3.
 107. Poznámky k vynášení smrti na Moravě. Příspěvek ke studiu obřadních artefaktů. *Folia ethnographica* 39, 2005, s. 27–56.
 108. Dožínky z pohledu socioprofesionálních a zájmových skupin. In: Tarcalová, Ludmila, ed. *Zvyky a obyčaje socioprofesionálních skupin: [sborník příspěvků z konference karpato-logické komise pro lidové obyčaje MKKK konané v Buchlovicích v r. 2005]*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum, 2005, s. 85–92. Studie Slovákého muzea; 10/2005. ISBN 80-86185-48-6.
 109. Čertovské masky z mikulášských obchůzek ve Štítné nad Vláří. *Slovácko* 47, 2005, s. 41–45.
 110. Velikonoční obchůzky s Jidášem na Zábřežsku. *Vlastivědný věstník moravský* 57, 2005, s. 63–66.
 111. Božítelova *posejпка* na Moravskobudějovic-ku. *Vlastivědný věstník moravský* 57, 2005, s. 195–197.
 112. Hodová slavnost dnes a „stínání berana“ před 170 lety v Loučkách u Tišnova. *Vlastivědný věstník moravský* 57, 2005, s. 377–383.
 113. Zájem o lidové obyčaje v díle Lucie Bakešové a Františky Stránecké. *Národopisný věstník: bulletin d'ethnologie* 22 (64), 2005, s. 91–95.
 114. (rec) Šabičová, Vlasta. Kalendářní obyčaje Čechů v Končenicích na Daruvarsku. Daruvar: Jednota, 2002. 119 s. ISBN 953-6607-

- 23-9. *Ethnologia Europae centralis* 7, 2005, s. 166–167.
115. (rec) Tarcalová, Ludmila, ed. Zeleň v lidových obyčejích. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum, 2003. 231 s. Studie Slovákckého muzea; 8/2003. ISBN 80-86185-24-9 *Ethnologia Europae centralis* 7, 2005, s. 167–168.
116. (rec) Národopisný věstník: bulletin d'ethnologie 19 (61), 2002. 197 s. *Ethnologia Europae centralis* 7, 2005, s. 166.
- 2006**
117. *Nábytek v národopisných sbírkách Moravského zemského muzea*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2006. 32 s. ISBN 80-7028-283-5.
118. Několik poznámek k svatebnímu koláči na Moravě: příspěvek ke studiu obrádních artefaktů III. *Folia ethnographica* 40, 2006, s. 143–179.
119. *Vynášení smrtky na Moravě v současných podobách*. *Vlastivědný věstník moravský* 58, 2006, s. 284–294.
120. *Hodové slavnosti na hanácko-slovákckém rozhraní. (K proměnám tradice)*. *Slovácko* 48, 2006, s. 23–38.
121. *Živá tradice svatodušních obchůzek na Moravě (S Věrou Frolcovou)*. *Český lid* 93, 2006, s. 269–286.
122. *Ostatkové právo ve Vavřinci a Veselici na Blanensku*. *Vlastivědný věstník moravský* 58, 2006, s. 49–54.
123. *Prátelský pozdrav Alexandře Navrátilové*. *Národopisná revue* 16, 2006, č. 2, s. 114–115.
124. *Jubilejní pozdrav Miloslavě Hoškové*. *Národopisná revue* 16, 2006, č. 4, s. 234.
- 2007**
125. *Vánoční dar a obdarování*. In: Tarcalová, Ludmila, ed. *Dary a obdarování: [příspěvky z konference karpatologické komise pro lidové obyčaje MKKK konané v Uherském Hradišti v roce 2007]*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum, 2007, s. 101–108. Studie Slovákckého muzea; 12/2007. ISBN 978-80-86185-60-6.
126. *Adventní lidová pobožnost v Malhoticích na Hranicku (Spolu s Věrou Frolcovou)*. *Vlastivědný věstník moravský* 59, 2007, s. 29–36.
127. *Svatební stromy. (Příspěvek k studiu obrádních artefaktů)*. *Folia ethnographica – Supplementum ad Acta Musei Moraviae* 41, 2007, s. 147–160.
128. *Štědrovečerní obyčej „honění ovcí do Betléma“ na jihozápadní Moravě*. *Národopisná revue* 17, 2007, č. 4, s. 242–247.
129. *Masopust v Sumrakově u Studené*. *Vlastivědný věstník moravský* 59, 2007, s. 148–154.
130. *Kraslice Růženy Šilarové*. *Národopisná revue* 17, 2007, č. 3, s. 188–190.
131. *Hody v Černovicích u Kunštátu – slavnost, obyčej, divadlo, hra*. *Národopisná revue* 17, 2007, č. 1, s. 52–56.
132. *Ostereier aus Mähren. Begleitpublikation zur Sonderausstellung „Ostereier aus Mähren“ von 25. 2. – 29. 4. 2007. Kataloge des Ethnographischen Museums Schloss Kittsee, Band 24*. Wien/Kittsee 2007, 42 s. ISBN 3-900359-84-10.
133. *O svatebním stromu*. In: *Oznamuje se láskám našim--: [sborníček textů k výstavě... o svatebních oděvech a svatbách, pořádané Východočeským muzeem v Pardubicích ve dnech 25. 5. – 16 9. 2007 ve spolupráci s Muzeem východních Čech v Hradci Králové a Etnografickým ústavem Moravského zemského muzea v Brně]*. Pardubice: Východočeské muzeum v Pardubicích, 2007, s. 23–28. ISBN 978-80-86046-92-1.
134. *O výstavě Kraslice z Moravy v Kittsee*. *Národopisná revue* 17, 2007, č. 3, s. 202–203.
- 2008**
135. *Vánoční strom: novodobý symbol svátku v lidové tradici*. *Folia ethnographica* 42, 2008, s. 143–162.
136. *Vánoční strom republiky. Poznámky k novodobé tradici*. *Národopisná revue* 18, 2008, č. 4, s. 236–239.
137. *Přínos Františka Pospíšila k muzejní dokumentaci lidové obyčejové tradice*. In: Dvořáková, Hana, ed. *Hanák na Pacifiku: zapomenutá osobnost Františka Pospíšila = A man from Haná on the Pacific Coast: the forgotten figure of František Pospíšil*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2008, s. 129–137.
138. *Řehořská obchůzka v Hostákově na Třebíčsku v roce 1907*. *Vlastivědný věstník moravský* 61, 2009, s. 85–89.
139. *Adventní kult Panny Marie v současné lidové tradici: prameny z Moravy (Spolu s Věrou Frolcovou)*. *Slovenský národopis* 56, 2008, s. 418–431.
140. *Hody s právem v Drnholci. K utváření hodové tradice v novoosídlené obci*. *Slovácko* 50, 2008, s. 81–90.
- 2009**
141. *Vánoční strom v životě dvou generací. Z výsledku dotazníkového průzkumu*

- 2005–2009. *Folia ethnographica* 43, 2009, s. 123–137.
142. Kraslice Josefa Vavroše ze Studénky. *Národopisná revue* 19, 2009, č. 2, s. 118–120.
143. Mikulášská obchůzka v Banticích na Znojemsku. *Národopisná revue* 19, 2009, č. 4, 260–262.
- 2010**
144. Kraslice v dokumentaci MVDr. Josefa Doštála. *Slovácko* 51, 2009, s. 63–72.
145. Tělo v rituálech magie a věštění. In: Tarcalová, Ludmila, ed. *Tělo jako kulturní fenomén: „já nejsem dřevo, jsem duch a tělo“: [příspěvky z konference karpatologické komise pro lidové obyčejy MKKK konané v Muzeu Hodonínska v Hodoníně v roce 2009]*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum, 2010, s. 29–34. Studie Slovákckého muzea; 14/2010. ISBN 978-80-86185-89-7.
146. Kraslice: poznámky k vývoji lidové tradice ve 20. století. *Folia ethnographica* 44, 2010, s. 113–134.
147. Lidové obyčejy a slavnosti v Jemnici a na Jemnicku. In: Čehovský, Petr a kol. *Dějiny Jemnice*. Jemnice: Město Jemnice, 2010, s. 609–630. ISBN 978-80-254-8682-5.
148. *Evropské Vánoce v tradicích lidové kultury* (Spolu s Věrou Frolcovou). Praha: Vyšehrad, 2010. 516 s. ISBN 978-80-7429-006-0.
149. Das Sacrum in der Kultur der traditionellen Feste zu Anfang des 21. Jahrhunderts (Spolu s Věrou Frolcovou). *Ethnologia slovacca et slavica* 33, 2010, s. 17–33.
150. Oslavy cyrilometodějského milénia na Moravě (1863) a jejich odraz v lidových vrstvách. In: Mihola, Jiří a kol. *Na cestě do nebeského Jeruzaléma: poutnictví v českých zemích ve středoevropském kontextu*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2010, s. 181–196. ISBN 978-80-7028-359-2.
151. *Lidové obyčejy a jejich výtvarné komponenty: tvary a symboly*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2010. 393 s. ISBN 978-80-7028-358-5.
- 2011**
152. Lidové obyčejy a slavnosti. In: Kordiovský, Emil a kol. *Drnholec*. Drnholec: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2011, s. 335–347. Knižnice Jižní Moravy; sv. 33. ISBN 978-80-7275-090-9.
153. Německé obyvatelstvo na Mikulovsku a jeho obyčejy. *Jižní Morava...: vlastivědný sborník* 47, 2011, s. 235–248; sv. 50.
154. Dvě folklorní slavnosti v Brně v předválečné ČSR. *Folia ethnographica* 45, 2011, s. 51–78.
155. Bohutické hody v proměnách tradice. *Vlastivědný věstník moravský* 63, 2011, s. 322–330.
156. Hanácký rok v Přerově (1923): příspěvek k povaze folklorních slavností v předválečné ČSR. *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci* č. 302, 2011, s. 68–79.
157. Muži a ženy při svatebním obyčejí zatahování brány. In: Habartová, Romana a Holubová, Markéta, eds. *Svět mužů a svět žen: muž a žena ve svědectvích lidových tradic*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2011, s. 107–112. ISBN 978-80-86185-97-2.
158. Zeleň v lidových obyčejích: tři příspěvky ke studiu obřadních artefaktů. Greenery in folk customs. Three contributions to the study of ceremonial artefacts. In: Mitáček, Jiří a kol. *Stopy minulosti: věda v Moravském zemském muzeu na prahu třetího tisíciletí = Vestiges of the past: science in The Moravian Museum on the threshold of the third millennium*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2011, s. 441–453. ISBN 978-80-7028-384-4.
- 2012**
159. Kraslice Anny Rusové. *Národopisná revue* 22, 2012, č. 1, s. 62–64.
160. Lidové obyčejy německého etnika na Znojemsku. *Jižní Morava...: vlastivědný sborník* 48, 2012, s. 168–196; sv. 51.
161. Lidové obyčejy v Líšni na konci 19. století. Nepublikované záznamy Cyrilla Mašička. In: Krafl, Pavel a kol. *Moravy nebylo a Líšeň už tu byla*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2012, s. 33–48. Historie a kultura Líšně; sv. 2. ISBN 978-80-260-2618-1.
162. Velikonoční obyčej „Venášení Pámbučka“ na Hané. *Folia ethnographica* 46, 2012, s. 103–122.
- 2013**
163. *Malované vejce: o kraslicích v českých zemích*. Brno: Moravské zemské muzeum, Etnografický ústav, 2013. 152 s. ISBN 978-80-7028-399-8.
164. *Příběh vánočního stromku*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013. 30 s. ISBN 978-80-7028-413-1.
165. Sběrka nábytku. In: *Lidová kultura v muzeu: sbírky Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013, s. 36–47. ISBN 978-80-7028-402-5.

166. Sbíрка obyčejových předmětů In: *Lidová kultura v muzeu: sbírky Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013, s. 96–107. ISBN 978-80-7028-402-5.
167. Sbíрка kraslic. In: *Lidová kultura v muzeu: sbírky Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013, s. 108–115. ISBN 978-80-7028-402-5.
168. Organologická sbírka. In: *Lidová kultura v muzeu: sbírky Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013, s. 128–133. ISBN 978-80-7028-402-5.
169. Sbíрка starých tisků a rukopisů. In: *Lidová kultura v muzeu: sbírky Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013, s. 142–147. ISBN 978-80-7028-402-5.
170. Beran v lidových obyčejích na Moravě. In: Číhal, Petr ed. *Zoomorfnní tematika v lidové tradici*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2013, s. 118–125. ISBN 978-80-87671-07-8.
171. Tradiční atributy hodnoty a pravomoci vesnické chasy. In: Nádaská, Katarína, ed. *Muž a žena: vzťahové súvislosti v kontexte múzejných zbierok. Zborník príspevkov z odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Zväz múzeí na Slovensku, Etnologická sekcia ZMS, Bratislava: Múzeum mesta Bratislavy, 2013, s. 138–144. ISBN 978-80-971506-7-9.
172. Záznamy lidových obyčejů na Brněnsku z terénních výzkumů Miroslavy Ludvíkové. *Folia ethnographica* 47, 2013, s. 217–231.

2014

173. *O čem vyprávějí rukopisné knihy z etnografických sbírek Moravského zemského muzea*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2014. 130 s. ISBN 978-80-7028-433-9.
174. Lidové obyčejy, slavnosti a zábavy v proměnách tradice. In: Fišer, Zdeněk, ed. *Damboříce: zpět ke kořenům*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost pro obec Damboříce, 2014, s. 271–284. Vlastivědná knihovna moravská; sv. 98. ISBN 978-80-7275-097-9.

2015

175. Lidové obyčejy německého etnika na Slavonicku a Novobystřicku. *Folia ethnographica* 100, 2015, č. 49–2, s. 213–230. ISSN 0862-1209.

176. O léčitelských rukopisných knihách ve sbírkách Etnografického ústavu Moravského zemského muzea. In: Číhal, Petr, ed. *Léčení a léčitelství v lidové tradici*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2015, s. 235–241. ISBN 978-80-87671-22-1.

Předcházející publikační činnost PhDr. Evy Večerkové, CSc. z let 1966–1995 viz *Slovácko* 37, 1995 s, 72–81.

Bibliografii sestavila Eva Večerková

K narozeninám Olgy Floriánové

Olga Floriánová slaví své narozeniny brzy po začátku nového roku. Ty v roce 2015 byly kulaté, ale u tak vitální a energické dámy, které se hlava stále hemží novými nápady, jež navíc se zarputilostí a důsledností sobě vlastní vzápětí realizuje, nelze říci jinak, než že oslavuje svá nejkrásnější léta.

Olga, rozená Tomčalová, se narodila 12. ledna 1965 v Kyjově. Rodinné kořeny má v malé hornácké obci Suchov, ke které je citově upoutána stále, i když s rodiči od dětství vyrůstala ve Veselí nad Moravou a po svatbě s Pavlem Floriánem se natrvalo usadila ve Strážnici. Zde v rodinném domku sousedícím s konzervátorským pracovištěm Národního ústavu lidové kultury také společně vychovali dvě dcery – Barboru a Kateřinu.

Po maturitě na gymnáziu ve Strážnici v roce 1984 nastoupila ke studiu dějepisu a ruštiny ve formě kombinovaného studia na Filozofickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, dnešní Masarykovu univerzitu v Brně. Po roce 1989 přešla na obory národopis – historie. Svě studium zakončila v roce 1996 diplomovou prací *Drobné sakrální objekty na Strážnicku*. Již během studia na gymnáziu začala nejprve jako brigádnice a průvodkyně areálu Muzea vesnice jihovýchodní Moravy pracovat v Národním ústavu lidové kultury.

Jako odborný pracovník působila v této instituci v letech 1995–2003. V této době měla na starosti právě areál skanzenu, zod-

povídala za jeho provoz, organizaci průvodcovské služby a také se věnovala instalaci nových expozic. Povedlo se jí koncipovat a zpřístupnit expozice ve čtyřech objektech a v dalších třech upravila již stávající interiéry. Z její iniciativy vznikly expozice v Mališkově statku z Provodova (C 6) a usedlosti Aloise Bětíka z Podhradí (C 14) či expozice přibližující obydlí mlynáře v usedlosti z Čerešníkových mlýnů (D 4). V době svého působení se zasadila o oživení expozic tvorbou řady programů, které se staly pevnou součástí programové nabídky Muzea vesnice jihovýchodní Moravy i v současnosti. Za všechny alespoň pořady věnované zvykům předvánočního a vánočního času *Radujme se, veselme se*, který patří dlouhodobě k divácky nejatraktivnějším a nejnavštěvovanějším. Věnovala se také prezentaci rukodělných činností, zejména v pořadech *Dny řemesel* a v rámci MFF Strážnice každoročně připravovala pořad *Jarmark múz – řemesla*. Rukodělným technologiím se věnovala také v rámci členství v redakční radě videoprojektu *Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice*. Pracovala na realizaci některých částí, autorsky připravila například dva díly věnované práci z kůže (Práce z kůže VIII. 1. část a 2. část) a část věnovanou kraslicím (Drobné umění V. 2. část). K tématu kožedělných postupů, výrobků z kůže a náradí používaného při zpracování tohoto organického materiálu se vrátila v roce 2005, kdy vydala v nakladatelství Grada publikaci *Kůže: zpracování a výrobky*.

V letech 2005–2011 bylo její profesní působení spojeno se Slováckým muzeem v Uherském Hradišti. Zde působila jako etnografka, především pak měla na starosti úkoly nově vzniklého Centra péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje. I při práci na částečný úvazek, který zvolila především ze zdravotních důvodů a rekonvalescence po těžké nemoci, se věnovala brzy úkolům nad rámec šestnácti pracovních hodin týdně. Zajišťovala několikaletý dotazníkový výzkum organizovaný celorepublikově

ministerstvem kultury na základě Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu. Vzhledem k tomu, že Slovácké muzeum své výzkumy rozvíjelo i nad rámec dotazníkové akce, podílela se na velkém výzkumu a dokumentaci rukodělné výroby na Uherskohradištsku. Jako jeho výsledek pak byla za spoluautorství Marty Kondrové vydána *Mapa keramické výroby ve Zlínském kraji* (2005). V souvislosti s dokumentací rukodělné výroby zpracovala návrhy na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel. Na základě jejího výzkumu pak získala titul v roce 2007 Hana Buchtelová z Malé Vrbky v oboru tkaní na stavu a František Tureček z Tvrdonic v oboru výroba krojové obuvi. O rok později uspěla její nominace Evy Minksové věnující se tradiční hornácké výšivce.

Její hlavním zájmem už od dob studia etnografie bylo především lidové stavitelství. Také tuto oblast mohla za přispění a podpory ředitele Slováckého muzea dále rozvíjet. Byl iniciován plošný výzkum a dokumentace dokladů lidového stavitelství v celém Zlínském kraji. Byla to právě Olga Floriánová, která sestavila tým odborníků věnující se od roku 2007 systematické dokumentaci



všech obcí ve Zlínském kraji. Jako výstup z těchto výzkumů určený široké veřejnosti byly v letech 2008–2011 vydány čtyři publikace *Lidové stavby známé neznámé. Zlínský kraj, Uherskohradištsko, Zlínsko, Vsetínsko a Kroměřížsko*. Kromě výzkumu a dokumentace ve své porci obcí a přípravě textových i fotografických podkladů pro knížky zpracovala Olga Floriánová všechny publikace také po redakční stránce. Vznikla tak ucelená řada a počín, který nemá v jiném kraji České republiky obdobu. Publikace určené pro širokou veřejnost, místní samosprávy i majitele usedlostí byly během několika let z velké části rozebrány.

Bezprostředně na výzkum lidového stavitelství navazovalo také koncipování připravovaného muzea v přírodě na mařatickém Rochusu. Zde mohla zúročit nejen právě probíhající výzkum, ale také bohaté zkušenosti z Muzea vesnice jihovýchodní Moravy ve Strážnici. Odbornou část *Ideové studie Muzea v přírodě Rochus* zpracovala právě Olga. Zabývala se výběrem vhodných staveb, celkovým prostorovým řešením a zaměřením muzea, které navrhovala jako model vesnice zasazené do kulturní krajiny na základě logických vazeb podmíněných tradicí osídlení Pomoraví. Iniciovala také vznik expertní skupiny Muzea v přírodě Rochus sestavené z renomovaných odborníků na problematiku muzeí v přírodě a lidové architektury a přizvala do realizačního týmu renomovanou architektku zaměřenou na lidové stavby. Mnoho z jejích podnětů je i v současné době základem pro úspěšné a po odborné stránce správně koncipované budování muzea v přírodě, respektive Parku Rochus.

V roce 2011 odchází ze Slováckého muzea, jež sama zpětně hodnotila jako místo, kde „našla skvělé kolegy i vedení, přátelské vztahy a velmi dobré podmínky a podporu pro svou práci.“ Na začátku roku 2012 začíná své působení ve funkci ředitelky Klubu sportu a kultury ve Vlčnově. Začala tak další kapitolu svého profesně bohatého života. Práce ředitelky kulturního a sportovního

zařízení je náročná po organizační stránce i po stránce programové náplně. Stará se nejen o provoz a jeho technické zabezpečení, ale může zde uplatnit své bohaté zkušenosti z muzejní a etnografické praxe mimo jiné při tvorbě pravidelných výstav v Galerii na Měštance. Jako na ředitelku příspěvkové organizace obce Vlčnov na ni „spadla“ hlavní tíha organizačního a programového zajištění každoroční jízdy králů, což je obrovský úkol, který zvládá, jak sama podotýká, díky řadě spolupracovníků a především s podporou úzkého kolektivu zaměstnanců Klubu sportu a kultury. Za dobu jejího působení Klub pokračuje v dosavadních činnostech, mezi něž patří pořádání kulturních akcí, plesů, zábav, koncertů, ale také záštita veškerých folklorních souborů, sborů a muzik i některých sportovních oddílů. Zasadila se však také o uspořádání programu *Vánoce na dědině*. Díky svému zaměření se snaží oživovat památkové objekty ve vlastnictví obce i během roku či o jízde králů. Vánoce na dědině pořádané od roku 2012 se již pevně zakořenily do kalendáře kulturních akcí s folklorní náplní v obci.

Její hlavní odborná profilace na oblast lidové architektury ji opakovaně přiváděla na konference pořádané Národním památkovým ústavem, pro který v letech 2003–2005 pracovala na *Dokumentaci vesnických sídel v České republice* – dokumentovala obce na Vyškovsku. I při náročné práci na postu ředitelky kulturního zařízení se stále věnuje také výzkumu lidového stavitelství zastřešeného Slováckým muzeem, který pokračuje i v roce 2015 návratným výzkumem v obcích Uherskohradištska a přípravě podkladů ke druhému rozšířenému vydání publikace *Lidové stavby známé neznámé. Zlínský kraj, Uherskohradištsko*. Mimo to v letech 2012 a 2013 spolupracovala na projektu MAS Ostrožsko – Hornácko *Pro další vzdělávání občanů*, kde realizovala sérii přednášek, workshopů a spolupodílela se na rekonstrukci krojů z Hornácka. Dále v letech 2013 a 2014 pracovala pro MAS Východní Slovácko na výzkumu vesnických sídel v mikroregi-

onu a připravuje na základě tohoto výzkumu publikaci. Mnohé své odborné výstupy publikovala v Národopisné revue, časopisu Slovácko i sbornících a kolektivních monografiích z konferencí Subkomise pro lidové obyčej MKKK. Opomenout nelze ani její několikaletý seriál v časopise Malovaný kraj – *Drobné sakrální objekty na Strážnicku a Horňácku*.

Na profesním poli se zapojuje jako členka do dění České národopisné společnosti, Etnografické komise Asociace muzeí a galerií ČR, Muzejního a vlastivědného spolku ve Strážnici i Sboru pro ochranu jízdy králů při NÚLK ve Strážnici či Společnosti jízdy králů ve Vlčnově. Pracuje v redakční radě Malovaného kraje, programové radě Horňáckých slavností a aktivně zasahuje do dění Strážnice jako zastupitelka a radní města Strážnice i členka tamní kulturní komise.

Ve volných chvílích, kterých podle tohoto rozhodně nevyčerpávajícího a úplného výčtu aktivit nemůže být zákonitě mnoho, se věnuje folklorní skupině Suchovjan. Nejprve v letech 2003–2008 jako členka a v současné době jako vedoucí skupiny, která každoročně vystupuje na Horňáckých slavnostech. Pomáhá také s vedením a přípravou pásem pro dětskou folklorní skupinu Suchovjáněk. Jako autorka několika pořadů se zapojila také do programu Horňáckých slavností a program *A ty svatý Antonínku* v rozšířené podobě připravila pro MFF ve Strážnici v roce 2011. Iniciovala vznik příjemné akce *Cestami suchovských republikánů* a jistý čas dělala také organizační vedoucí dětské pěvecké skupině Fčeličky.

K strohému vyjmenování pracovních, odborných i zájmových aktivit, které za svou dosavadní a nutno předeslat zdaleka nekončící kariéru zvládla, si dovolím připojit i osobní vyznání. Olinku jsem měla možnost a štěstí poznat jako milou kolegyni ve Slovákém muzeu. Na ty dva dny, kdy v rámci svého zkráceného úvazku pracovala s námi, jsem se vždycky nesmírně těšila, protože pracovnu vždy naplnila energie usměvavé, vstřícné a nápady nabitě ženy, se kterou nás, troufám si napsat, pojí více než jen kolegiál-

ní známost. Olinka je vždy ochotná nezištně nabídnout pomocnou ruku, odbornou radu nebo přispět do diskuse svým nápadem. Etnografické oddělení Slovákého muzea bylo pod vedením dr. Ludmily Tarcalové kolektivem, kde všichni táhli za jeden provaz, jeden druhého podržel a podpořil v jeho úsilí a svěřený úkol jsme všichni brali jako společnou věc. Olinka zapadla do tohoto soukolí jako přesný dílek do skládačky, zkrátka jako kolegyně „naší krevní skupiny“, se kterou bylo možné probrat pracovní aktuality i osobní zážitky a problémy. I přes to, že působí v jiné instituci, se často a rády setkáváme a na některých úkolech stále spolupracujeme. Takže není vůbec od věci, když popřejí za všechny kolegy ze Slovákého muzea: Do třetí pětadvacítky, kterou právě začínáš – hodně zdraví, štěstí, energie a skvělých nápadů i inspirace na poli odborném, kulturním i zájmovém.

Marta Kondrová

Knihy

1. *Chute a vône Oravy a Moravy*: Bedeker po kulturních podujatiach a expozíciách Oravy a východního Slovákca s receptami tradičních pokrmov. V Dolnom Kubíne: Oravské kultúrne stredisko, 2014. 74 s. ISBN 978-80-89744-00-8. Spolu s M. Žabenským a M. Janotíkovou.
2. *Lidové stavby Moravy a Slezska*. Praha: FOIBOS BOOKS s.r.o.: Foibos Bohemia o.p.s., 2013. Publikace vyšla jako příspěvek k *Roku lidové architektury Čech, Moravy a Slezska*. 70 s. ISBN 978-80-87073-72-8. FLORIÁNOVÁ, Olga et al.
3. *Lidové stavby známé neznámé: Zlínský kraj – Kroměřížsko*. Vyd. 1. V Uherském Hradišti: Slováké muzeum, 2011. 247 s. ISBN 978-80-86185-96-5. FLORIÁNOVÁ, Olga et al.
4. *Lidové stavby známé neznámé: Zlínský kraj – Vsetínsko*. V Uherském Hradišti: Slováké muzeum, 2010. 199 s. ISBN 978-80-86185-92-7. FLORIÁNOVÁ, Olga et al.
5. *Lidové stavby známé neznámé: Zlínský kraj – Zlínsko*. V Uherském Hradišti: Slováké muzeum, 2009. 183 s. ISBN 978-80-86185-83-5. FLORIÁNOVÁ, Olga et al.
6. *Mařatice – Vinohrady: ze života vinařské dědiny*. Uherské Hradiště: Město Uherské Hra-

- diště ve spolupráci se Slováckým muzeem v Uherském Hradišti, 2009. 79 s. ISBN 978-80-904380-1-9. Spolu s V. Kovářů, J. Kučou, P. Pavelčíkem a I. Frolcem.
7. *Lidové stavby známé neznámé: Zlínský kraj – Uherskohradištsko*. V Uherském Hradišti: Slovácké muzeum, 2008. 87 s. ISBN 978-80-86185-71-2. FLORIÁNOVÁ, Olga et al.
 8. *Keramická výroba ve Zlínském kraji*. V Uherském Hradišti: Slovácké muzeum, [2005]. 46 s. ISBN 80-86185-54-0. Spolu s R. Habartovou a M. Kondrovou.
 9. *Kůže: zpracování a výrobky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 179 s., [8] s. barev. obr. příl. Řemesla, tradice, technika. ISBN 80-247-1091-9.
 10. *Práce z kůže: skripta ke stejnojmenné videokazetě*. 1. vyd. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2001. 63 s. Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; VIII. ISBN 80-86156-43-5.
 11. *Práce z kůže: skripta ke stejnojmenné videokazetě*. II. část. 1. vyd. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2001. 55 s. Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; VIII. ISBN 80-86156-49-4.
 12. *Drobné umění: skripta ke stejnojmenné videokazetě*. Část 2. 1. vyd. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997. 78 s. Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; 5. ISBN 80-86156-14-1.
 13. *Drobné sakrální objekty na Strážnicku* [rukopis]. 1996. 117, [19] s., [ca 220] s. obr příloh. (Diplomová práce).
- Články, studie**
1. Mlýn v Kladné-Žilíně. *Malovaný kraj* 50, 2014, č. 5, s. 34.
 2. Stavení čp. 11 z Lopeníku. *Malovaný kraj* 50, 2014, č. 4, s. 34, il.
 3. Stavení čp. 143 z Ostrožské Lhoty. *Malovaný kraj* 50, 2014, č. 2, s. 34, il.
 4. Stavení čp. 60 z Horního Němčí. *Malovaný kraj* 50, 2014, č. 3, s. 34.
 5. Usedlost čp. 131 z Vlčnova. *Malovaný kraj* 50, 2014, č. 1, s. 34.
 6. Usedlost čp. 57 z Vlčnova. *Malovaný kraj* 50, 2014, č. 6, s. 32, il.
 7. Jan Beneš, stavitel a fasádník z Vlčnova. *Mistři lidového stavitelství a odkaz jejich díla pro současnost*. Sborník příspěvků z celostátního semináře k problematice lidového stavitelství ve Volyni v roce 2013. Národní památkový ústav Praha, 2014.
 8. (rec) Čtení o Hornácku: dějiny, národopis, umění. *Slovácko* 55, 2013, s. 170–171.
 9. Hospodářská část usedlosti čp. 65 ve Vlčnově. *Malovaný kraj* 49, 2013, č. 5, s. 34, il.
 10. Identifikace a dokumentace tradičního lidového stavitelství ve Zlínském kraji a tetralogie Lidové stavby známé neznámé: stavebně historický výzkum vybraných objektů tradičního lidového stavitelství ve Zlínském kraji. Identifikace a dokumentace tradičního lidového stavitelství ve Zlínském kraji a tetralogie Lidové stavby známé neznámé: stavebně historický výzkum vybraných objektů tradičního lidového stavitelství ve Zlínském kraji. *Valašsko: vlastivědná revue* 16, 2013, č. 30, s. 45–46.
 11. Komora v Hrubé Vrbce před domem čp. 87. *Malovaný kraj* 49, 2013, č. 4, s. 34.
 12. Nositelé tradice lidových řemesel: Hana Buchtelová – tkadlena tradičních technik. *Malovaný kraj* 49, 2013, č. 3, s. 24, il.
 13. Seník z Veletin. *Malovaný kraj* 49, 2013, č. 3, s. 34, il.
 14. Stodola usedlosti čp. 32 ze Žitkově. *Malovaný kraj* 49, 2013, č. 2, s. 34, il.
 15. Vinohradnická buda ev. č. 18 v Havřicích. *Malovaný kraj* 49, 2013, č. 6, s. 32, il.
 16. Vlčnov – Krajina, sídlo, člověk. In: BŘEČKA, Jan et al. *Vlčnov: dějiny slovácké obce*. Vyd. 1. Vlčnov: Obec Vlčnov, 2013, s. 827–872. ISBN 978-80-260-6160-1. Spolu s V. Kovářů.
 17. Za Zdenkou Pinkavovou. *Malovaný kraj* 49, 2013, č. 6, s. 12.
 18. Cestami suchovských republikánů. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 5, s. 28–29, il.
 19. Hospodářské objekty usedlosti čp. 219 ze Žitkově. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 1, s. 34, il.
 20. Nositelé tradice lidových řemesel, Eva Minksová – vyšivačka z Hornácka. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 6, s. 11, il.
 21. Nositelé tradice lidových řemesel: František Tureček – výrobce krojové obuvi. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 3, s. 13, il.
 22. Patrová komora u domu čp. 5 ve Zlámanci. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 6, s. 32, foto.
 23. Seník z Javorníku – Petruchových mlýnů. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 3, s. 34, foto.
 24. Stodola u domu čp. 238 ve Strážnici. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 4, s. 34, foto.
 25. Stodola za domem čp. 12 v Josefově. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 5, s. 34, il.
 26. Sušírna ovoce z Vápenic. *Malovaný kraj* 49, 2013, č. 1, s. 34, foto.
 27. Zděná stodola za domem čp. 730 ve Vlčnově. *Malovaný kraj* 48, 2012, č. 2, s. 34, il.
 28. Centrum péče o tradiční lidovou kulturu

- Zlínského kraje a grantové projekty Ministerstva kultury ČR v roce 2011. *Slovácko* 53, 2011, s. 413–414.
29. Současná podoba lidového stavitelství na jižním Kroměřížsku. *Slovácko* 53, 2011, s. 113–135, foto.
 30. Záměr výstavby Muzea v přírodě Rochus v Uherském Hradišti, Mařaticích. In: *Sborník příspěvků z celostátního semináře k problematice lidového stavitelství Památková péče a muzea lidových staveb v přírodě: konaného ve dnech 15. – 17. září 2010 v Rožnově pod Radhoštěm*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2010. 138 s. ISBN 978-80-87210-50-5.
 31. Centrum péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje a grantové projekty Ministerstva kultury ČR v roce 2010. *Slovácko* 52, 2010, s. 321–324. Spolu s R. Habartovou.
 32. Projekt výzkumu tradičních řemesel, vytváření databáze a jeho výstupy ve Slovákém muzeu v Uherském Hradišti. In: *Veletrh muzeí České republiky: 15. veletrh muzeí České republiky: muzea a prezentace tradičních lidových řemesel*. Muzeum Vysočiny, Třebíč 2010, s. 34–38. ISBN 978-80-86894-16-4.
 33. Tělo jako symbol v sakrální ikonografii. In: TARCALOVÁ, Ludmila, ed. *Tělo jako kulturní fenomén: „já nejsem dřevo, jsem duch a tělo“*: [příspěvky z konference karpatologické komise pro lidové obyčejy MKKK konané v Muzeum [sic] Hodonínska v Hodoníně v roce 2009]. V Uherském Hradišti: Slováké muzeum, ©2010, s. 263–278. Studie Slovákého muzea; 14/2010. ISBN 978-80-86185-89-7.
 34. Zemědělská usedlost čp. 15 v Kněžpoli a život jejich obyvatel. *Slovácko* 52, 2010, s. 77–104, il.
 35. Centrum péče o tradiční lidovou kulturu a granty ministerstva kultury. *Slovácko* 51, 2009, s. 367–370. Spolu s R. Habartovou.
 36. (rec) Dřevěné kostely a zvonice v Evropě. *Slovácko* 51, 2009, s. 102–106.
 37. Muzeum v přírodě Rochus: studie. *Slovácko* 51, 2009, s. 9–37, il. Spolu s I. Frolcem.
 38. Obuvník František Tureček z Kostic, nový Nositel tradice lidového řemesla. In: *Obuv v historii: sborník materiálů z V. mezinárodní konference, Zlín 15.–17. října 2007 = The shoes in history: proceeding [i.e. proceeding] from the Fifth International Conference Zlín, 15th to 17th October 2007*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2009, s. 111–116. Acta musealia; suppl. 2009/2. ISBN 978-80-87130-07-0.
 39. Současný stav původního vesnického stavitelství v oblasti Valašskokloboucka na příkladu obcí Študlov, Střelná, Francova Lhota a Valašská Senice. *Slovácko* 51, 2009, s. 343–358, foto.
 40. Centrum péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje a grantové projekty Ministerstva kultury ČR v roce 2008. *Slovácko* 50, 2008, s. 415–420. Spolu s R. Habartovou.
 41. Eva Minksová, vyšivačka z Velké nad Veličkou, nositelka tradice lidových řemesel. *Slovácko* 50, 2008, s. 421–424.
 42. Současný stav původního vesnického stavitelství v oblasti Vlárského průsmyku a okolí. *Slovácko* 50, 2008, s. 13–39.
 43. Průčelí a fasády z 1. poloviny 20. století na Uherskohradištsku. In: *Sborník ze semináře Vesnická architektura 1. poloviny 20. století: výzkum, dokumentace, ochrana. Kokory u Olomouce, 19. – 21. září 2007*. Praha: NPÚ, ústřední pracoviště, 2008, s. 24–26. ISBN 978-80-87104-31-6.
 44. Současný stav a podoba tradičního stavitelství na Moravských Kopanících. *Slovácko* 49, 2007, s. 9–28.
 45. Aj, to sú maléri od Boha samého. *Malovaný kraj* 43, 2007, č. 4, s. 32. (pozvánka na výstavu 29. 3. 2007 – 24. 6. 2007 : Slováké muzeum).
 46. Centrum péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje a výzkum tradičního lidového stavitelství na Uherskohradištsku. *Slovácko* 49, 2007, s. 385–386.
 47. Jak Suchovjané Němce pobili. *Malovaný kraj* 43, 2007, č. 2, s. 27.
 48. Lidová architektura. *Slovácko* 49, 2007, s. 121–123. (rec) Vařeka, Josef a Frolec, Václav. Lidová architektura: encyklopedie. Praha: Grada, 2007.
 49. Centrum péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje. *Valašsko*, 2006, č. 1, s. 15–16.
 50. Řezbář František Gajda. *Slovácko* 48, 2006, s. 112–113. (rec) Řezbář František Gajda. Uherské Hradiště: František a Marie Gajdovi, 2006.
 51. Výroba tradiční tupeské keramiky v současnosti. *Slovácko* 48, 2006, s. 39–51. Spolu s M. Kondrovou.
 52. Centrum péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje. *Slovácko* 47, 2005, s. 375–378, foto.
 53. Drobné sakrální objekty na Hornácku a v okolí Strážnice. *Malovaný kraj* 41, 2005, č. 1–3.
 54. Hodové slavnosti v Polešovicích. *Slovácko* 47, 2005, s. 51–52, foto. Recenze na: Hodové slav-

nosti v Polešovicích. Polešovice: Folklorní sdružení Polešovice, 2005.

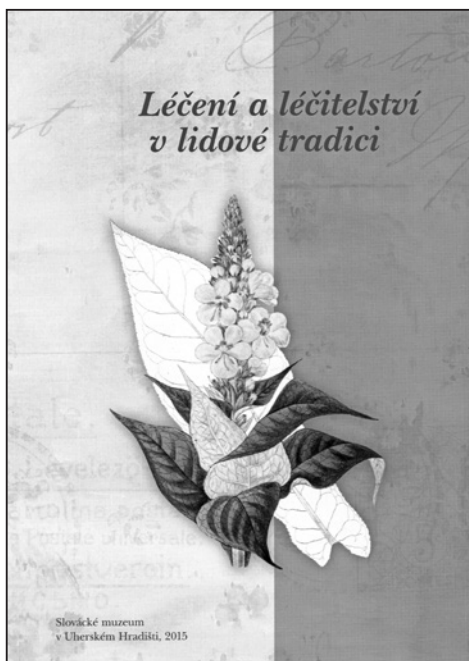
55. Zpráva o semináři Vliv vinařství, chmelařství a sadařství na charakter vesnických sídel a lidových staveb: seminář Národního památkového ústavu k problematice lidového stavitelství v Šatově u Znojma ve dnech 14. a 16. září 2005. *Slovácko* 47, 2005, s. 56–60, foto.
56. Sušírný na Slovácku. In: *Vliv vinařství, chmelařství a sadařství na charakter vesnických sídel a lidových staveb: (historie a současnost): sborník ze semináře 14. – 16. září 2005, Šatov u Znojma*. Praha: Národní památkový ústav – ústřední pracoviště, 2006, s. 55–58.
57. Drobné sakrální objekty na Horňácku a v okolí Strážnice. *Malovaný kraj* 40, 2004, č. 1–3, 5–6.
58. Drobné sakrální objekty ve Strážnici. In: *Okolo Strážnice. Almanach k desetileté činnosti Muzejního spolku ve Strážnici 1993–2003*. Muzejní spolek Strážnice: Strážnice, 2004, s. 42–58.
59. Drobné sakrální objekty na Horňácku a v okolí Strážnice. *Malovaný kraj* 39, 2003, č. 1–6.
60. Současný stav vesnické architektury na příkladu obcí Suchov, Nová Lhota a osady Vápenky. *Památková péče na Moravě*, 2003, č. 7, s. 57–64, foto.
61. Kamenosochařské dílny ve Strážnici. *Malovaný kraj* 38, 2002, č. 6, s. 18–19, foto.
62. Ústav lidové kultury ve Strážnici – Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy. *Malovaný kraj* 38, 2002, č. 1, s. 4–5.
63. Drobné sakrální stavby na Strážnicku. In: *Staré stezky: znamení na cestě, historické cesty, obchodní cesty: sborník příspěvků z 5. semináře 19. dubna 2000*. Brno: Památkový ústav v Brně, 2000, s. 21–28. ISBN 80-85032-77-5.
64. Drobné sakrální objekty na Strážnicku. *Národopisná revue* 9, 1999, č. 1, s. 3–17, obr.
65. Tradiční perník a jeho tvůrkyně Dagmar Čechová. *Národopisná revue* 9, 1999, č. 3, s. 147–150.
66. Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy a strážnické kulturní léto. *Národopisná revue* 6, 1996, č. 2, s. 67–68.
67. Drobné sakrální objekty na Strážnicku. In: *Studie k lidovému stavitelství*, 4. Klatovy 1999, s. 124–125.

Výběrovou bibliografii
sestavila Iveta Mátlová

Petr Číhal, ed. Léčení a léčitelství v lidové tradici. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2015. 335 s.

Publikace Slovákckého muzea v Uherském Hradišti *Léčení a léčitelství v lidové tradici* představuje dvanáctý díl ediční řady publikací věnovaných různorodým oblastem tradiční lidové kultury, mj. kultu světců a žvlů, magii a lidové víře, problematice darů a obdarování, antropomorfní či zoomorfní tematice v lidové tradici. Tato kolektivní monografie vzniklá na základě spolupráce odborných a vědeckých pracovníků z různých institucí se věnuje tradičnímu lidovému léčitelství a s ním souvisejícím projevům lidové duchovní a částečně též hmotné kultury.

Téma práce je v současnosti vysoce aktuální. Terénním výzkumem lze ještě na jedné straně narazit na poslední pozůstatky tradičního lidového léčitelství, včetně archaických magických léčebných praktik a představ. Zároveň je patrný rozmach zájmu širší veřejnosti o alternativní medicínu, přírodní léčiva i léčitele navazující na tradiční lidové postupy. (V této souvislosti zmiňme alespoň



vlnu pozornosti, které se díky popularizaci aktuálně těší téma žitkovských bohyň, jímž je rovněž věnována samostatná kapitola publikace.)

Všech dvacet tři kapitol dokládá, nakolik je problematika lidového léčení a léčitelství různorodá, nakolik se prolíná s dalšími vědními obory a jak často vyžaduje interdisciplinární přístup. Editor monografie Petr Číhal řešil poměrně nelehký úkol – sjednocení odlišně pojatých kapitol do podoby monografie s ucelenější koncepcí. Publikace je rozčleněna do několika tematických okruhů. Úvodní, nejjobecnější oddíl je zaměřený na charakteristiku lidového léčitelství v minulosti a jeho současných reliktnů, na lidové pojetí nemocí, postavení léčitelů, základní klasifikaci léčebných a magických praktik a prostředků. Z ostatních oddílů monografie je třeba vyzvednout zvláště sekce věnované léčivým rostlinám a písemným pramenům, rukopisům a tiskům souvisejících s lidovým léčitelstvím.

Některé příspěvky mají charakter dílčích syntéz shrnujících jednotlivé stránky lidového léčitelství, ať jsou založeny převážně na literatuře (např. Alexandra Navrátilová: *Kontext víry, pověry a empirie v tradičním léčitelství*; Katarína Nádaská: *Iracionálne príčiny chorôb a prostriedky ľudového liečenia*) či na kombinaci písemných pramenů a terénního výzkumu (mj. Martina Bocánová, Katarína Slobodová Nováková: *Magické liečenie, ochrana a poškodzovanie zdravia na príkladoch z vybraných lokalít na Slovensku*).

V publikaci převažují analýzy dílčích, avšak velmi rozmanitých aspektů dané problematiky. Některé z kapitol vycházejí ze specifických zdrojů, k nimž patří rukopisy a lékařská pojednání či rubriky denního tisku (např. Eva Večerková: *O léčitelských rukopisných knihách ve sbírkách Etnografického ústavu Moravského zemského muzea*; Ludmila Tarcalová: *Lékařská kniha z poloviny 19. století z Bojkovicka*; Dana Motyčková, Kateřina Sedlická: *Léčitelství a přírodní medicína na stránkách časopisu Přírodní*

lékař (1896–1942)). Další příspěvky sledují lidové léčitelství v rámci určitého regionu či skupiny obyvatelstva (např. Veronika Beranská: *Lidová léčba v pamětech přesídlených Čechů z Ukrajiny a Kazachstánu*), při léčení určitých nemocí či užívání svěbytných léčebných prostředků (např. Marta Kondrová: *Kudy teče, tudy léčí. Pálenka jako léčebný prostředek*; Jarmila Pechová: *Zuby a ústní dutina v léčbě a prevenci*). Zvláštní pozornost je v knize věnována v současnosti velmi populární fytoterapii (např. Věra Kovářů: *Léčení a léčitel. Rostliny a byliny v domě*).

Z větší části kapitol je přítomné patrné, že problematiku léčitelství je nutno sledovat v souvislosti s dalšími oblastmi tradiční lidové kultury jako zvykoslovným cyklem (např. Jozef Varchol: *Ludové metódy profylaxie v rodinnom, výročnom a pracovnom zvykosloví*), magickými představami, lidovou vírou a křesťanskými kultury (mj. Hana Dvořáková: *„Bavorský bůh“ – Kult sv. Leonarda v našich zemích*).

Několik příspěvků stojí na pomezí etnologie a historie, medicíny, biologie nebo žurnalistiky, přičemž jedna z opakovaně nastolovaných otázek je vztah lidového léčitelství a lékařství (mj. Vítězslav Vilímek: *Rostliny používané na Těšínském Slezsku v lidovém léčitelství a jejich názvy*; Petr Číhal: *Nemocnice v Buchlovicích v letech 1807–1809*).

Kvalitní a odborně erudovanou publikaci přivítá nejen odborná veřejnost, ale kniha též nepochybně naleznе řadu zájemců z řad širší čtenářské obce.

Luboš Kafka

Ludmila Tarcalová. Tradiční úprava hlavy II., 3. část. Úvazy tištěných šátků na Moravě. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2014. 152 s., 2 DVD.

V roce 2014 vyšla publikace doplněná o dvě DVD mapující výskyt, použití a různé způsoby vázání tištěných šátků na Moravě. Počin byl vydán Národním ústavem lidové kultury ve Strážnici jako součást ediční

Tradiční úprava hlavy

II. 3. část



řady Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice. Autorsky je dílem PhDr. Ludmily Tarcalové, emeritní pracovnice Slováckého muzea v Uherském Hradišti. Ta se při výzkumném úkolu zhostila nejen vědecké studie, ale také terénního výzkumu, vytipování konkrétních typů úvazů a osobností znalců, kteří v současné době ovládají v obcích a lokalitách způsob vázání šátků. Neméně důležitým úkolem bylo motivovat tyto nositele tradice ke spolupráci na videodokumentu.

Problematika tradiční úpravy hlavy žen a pokrývek hlavy je velmi široká. Nelze opomenout časové hledisko, které je z pohledu vývoje kroje i pro vázání šátků klíčové. Publikace i celý výzkumný záměr zmiňuje i původní pokrývku hlavy, kterou byla prakticky na celé Moravě šátka, u vdaných žen uzavazovaná na čepec. Vzhledem ke koncepci ediční řady bude pojednání a zachycení dochovaných způsobů vázání šátky pravděpodobně součástí jiného publikačního počínu, proto se jí L. Tarcalová výrazněji nevěnuje, avšak v textu odborné části ji velmi stručně zmiňuje. Je však na škodu, že v publikaci chybí úvod odpovědného redaktora, re-

spektive garanta výzkumného úkolů, který by na zamýšlenou systematiku ediční řady Tradiční úprava hlavy poukázal. Publikace a DVD Úvazy tištěných šátků na Moravě je tedy zaměřena na užší okruh zahrnující různý způsob formování, ovíjení a uvázání velkých čtvercových tištěných šátků z jemného bavlněného plátna známého také jako kartoun. Způsob uvázání velkého tištěného šátku je jedním z velmi důležitých znaků lidového oděvu. Poukazuje nejen na regionalitu, ale také na stav nositelky. V mnoha lokalitách se udržel rozdílný způsob vázání šátku u svobodných dívek a u vdaných žen.

Autorka v úvodu zmiňuje krátce několik typů tištěných šátků, které nahradily během druhé poloviny 19. století původní obdélníkovou šátku. Problematika výroby, dovozu, distribuce a obchodu s kartounovými šátkami dosud nebyla komplexně zpracována a všichni badatelé se tak opírají o kusé informace ze starší národopisné literatury. Avšak ani cílem této práce nebylo odpovědět na všechny otázky nesmírně zajímavého fenoménu, kterým výskyt tištěných šátků bezpochyby je. Autorka zmínila předchůdce tištěných šátků, kterými byly velké čtvercové modrotiskové šátky zhotovované domácími barvíři. V některých lokalitách (Nivnice, Dolní Němčí) je doloženo jejich nošení ještě v první třetině 20. století a v uvedených obcích lze tyto šátky nalézt i v současné době, ačkoli se již téměř neoblékají. Ludmila Tarcalová zmínila také specifika místních názvů tištěných šátků – *turčák*, *turečák*, *turáň*, *vídeňák*, *saský*, *hózlendr*, *marisák*, *muryšák*. Na Haně se například červený tištěný šátek nazýval *lipský*. Naproti tomu na Slovácku, zejména na Hornácku nebo Uherskohradištsku, se jako *lipský* označoval výhradně šátek bílé barvy, jehož střediskem výroby byla Česká Lípa. Autorka zmiňuje také odkládání těchto tištěných šátků v kroji polosvátečním již brzy po přelomu 19. a 20. století, kdy je nahrazovaly šátky brokátové, lemované krajkou nebo štrápci.

Stěžejní část publikace tvoří popis jednotlivých úvazů šátků v národopisných regi-

onech a krojových okrscích s přihlédnutím k nejstarším dochovaným popisům a ikonografickým dokladům. Na starší kresebné doklady vždy navazují historické fotografie a zakončují ji snímky dokládající současné oblékání svátečního kroje, doplněné uvázaným šátkem. Obrazová část popsané úvazy charakterizuje, poukazuje na možné posuny ve formování šátku na hlavě, ale především je atraktivní a názornou přílohou odborného textu. Obdobně je strukturován každý z regionů, které autorka v závislosti na krojových typech dělí na Hanou, Valašsko, luhačovické Zálesí, Uherskobrodsko a moravskoslovenské pomezí, uherskohradištské Dolňácko, uherskoostrožské a veselské Dolňácko, Hornácko, strážnické Dolňácko, kyjovské Dolňácko, hanácké Slovácko, dále Brněnsko a Podhorácko s Horáckem, které pojednává souhrnně. V tomto ohledu je možné zamyslet se nad tím, proč není použito vžitého členění na Slovácko a jeho subregiony. V publikaci tak stojí na stejné úrovni Haná a Hornácko s dalšími oblastmi Slovácka. Nicméně i v rámci složitého a krojově nesmírně rozrůzněného Slovácka, které se mimo uvedených podoblastí dělí na další krojové okrsky, jež jsou typické také rozdílným vázáním tureckého šátku, jsou v publikaci uvedeny a popsány téměř všechny typy svátečních a slavnostních úvazů šátků.

Na historicko-odborné pojednání navazuje typologie úvazů tištěných šátků. Zde Ludmila Tarcalová zúročila celoživotní zkušenosti, znalosti a erudici v oboru lidového oděvu na Slovácko, respektive na Moravě. Sumarizovala a na základě vizuální podoby stanovila typologii úvazů tištěných šátků na Moravě. Vyčlenila osm rozdílných typů, do nichž lze regionální varianty úvazů charakteristické pro určitý krojový okrsek začlenit. Typologii stanovenou slovním popisem doplňuje fotografická příloha úvazů šátků, která vznikla při natáčení videozáznamů postupu formování šátku z 31 lokalit. Celkově bylo popsáno a zaznamenáno 46 typů úvazů šátků z 31 obcí, které pro potřeby videodokumentu provedli 2 muži a 28 žen. Z oblasti

Slovácka, respektive krojově vyhraněného Uherskobrodsko, by bylo možné zařadit ještě některé specifické úvazy. V publikaci jsou například z Březové uvedeny pouze varianty šátků *konce dole*. Avšak u úvazu šátku *na záušnice* i *na lípač* existuje také varianta vázaná *konce hore*, s cípy omotanými kolem hlavy. Chybí zde také lokality Bánov, Suchá Loz a Bystřice pod Lopeníkem, tedy bánovský krojový okrsek, kde se vyskytuje u vdaných žen specifický úvaz šátku na *bakulu*. Svobodné dívky zde vážou šátky *na lípač*, s koncem omotaným kolem hlavy, ale dochovalo se také vázání šátku pod bradu, spojené se zimním krojem a soukennými krojovými součástkami. Zvláštností tohoto úvazu jsou cípy přehozené dopředu přes ramena. Doplnit by bylo možné také charakteristický a dodnes známý úvaz *dole konce* z Bílovic na Uherskohradištsku, i když je v současné době využíván spíše v souborové praxi a ta nebyla předmětem zájmu publikace ani videozáznamů.

Doplněním publikace jsou dvě DVD, které v tomto případě nemají doplňující informační charakter, ale jsou rovnocenným informačním zdrojem k tištěnému textu a obrazovým přílohám. Ustálený postup každého záznamu zahrnuje název úvazu a lokalitu původu, postup přípravy šátku, jeho skládání, případné vyztužování látkou, papírem, novinami, úpravu vlasů či účesu. Mnohé úpravy účesu, např. omotání vlasů kolem hlavy, utvoření drdůlek, cop a také tvar a způsob vázání čepců nebo různých podložek, *obálenek*, *obálenic*, má zásadní vliv na konečný tvar uvázaného šátku a mnohdy byl také odlišovacím znakem úvazu svobodné a vdané ženy. Každý úvaz je zaznamenán podrobně s detailními záběry rukou a pohledy z několika stran, aby bylo možné způsob uvázání studovat a do určité míry pak mohly záběry sloužit také k případnému vyučování. Sled jednotlivých videozáběrů koresponduje s „*Popisem úvazů tištěných šátků*“, rozčleněných v publikaci na základě typologie na stranách 107–137.

Jak sama autorka v závěru píše, video-dokumentace není návodem k naučení se uvázání šátků, ale především dokladem této znalosti v jednotlivých lokalitách. Pro praktické zvládnutí každého úvazu je nutná praktická výuka pod dozorem „vazačky“ a důkladné a časté procvičování pro získání zručnosti a určité rutiny. Mnohdy mají ženy, které šátky vážou, svůj specifický rukopis, takže i v rámci jedné lokality se mohou úvazy drobně odlišovat nebo konečná podoba může být závislá na zvládnutí a zručnosti techniky úvazu. Publikace a DVD jsou nedocenitelným sumářem dosud nezpracovaného tématu. Prezentují současné znalce lidového oděvu, kteří se zaslужují o správné oblékání svátečního kroje na Moravě a předávají dále znalosti v tomto oboru. Po odborné stránce je zásadní vytvořená typologie úvazů šátků i souhrn dosud publikovaných poznatků k úpravě hlavy žen a dívek a poukázání na nejstarší ikonografické doklady. Publikace je po odborné stránce hodnotná a přitom čtivě a stručně napsaná i pro laické zájemce o lidový oděv.

Marta Kondrová

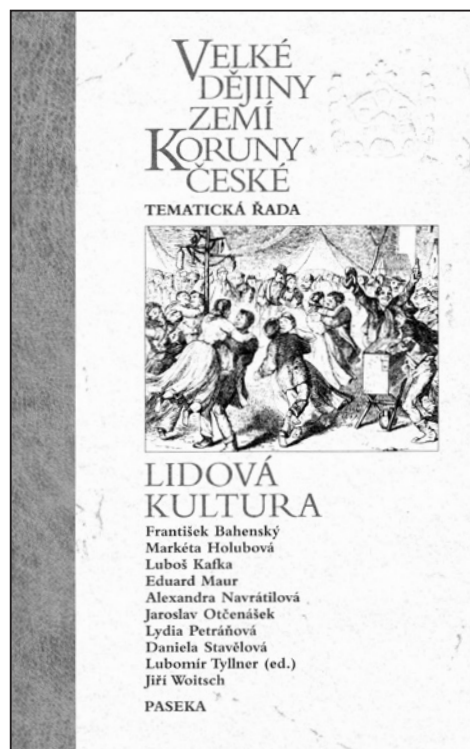
Lubomír Tyllner, ed. Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada: Lidová kultura. Praha – Litomyšl: Paseka, 2014. 802 s.

Po více než čtyřiceti sedmi letech se dostává do rukou odborníkům a široké laické veřejnosti nové vydání knihy o lidové kultuře, která se tentokrát týká jen Čech, Moravy a Slezska. Zcela netradičním formátem navazuje na svazky Velkých dějin Koruny české vydávané od roku 1999, čímž avizuje, že půjde o jiné, snad nové či modernější pojetí zpracování jednotlivých projevů lidové kultury, samozřejmě vycházející z dané podstaty předmětu bádání.

Již v předmluvě jsou charakterizovány pojmy lid, lidová kultura a lidové tradice, a především zdůvodněno, proč se autoři přiklonili k této definici. Stejně je tomu i s etnografickou rajonizací. Autoři pracují s poje-

tím geografické diferenciací lidové kultury, která umožňuje vymezení a charakteristiku jednotlivých etnografických regionů, sub-regionů, okrsků. Správně poukázali na rozdíl vzniku regionů v Čechách a na Moravě. Zdůvodňují příčiny dané situace, udávají, co k vytváření napomohlo.

Dělení tradiční lidové kultury na hmotnou, sociální a duchovní a kulturu slovesnou (s hudební i taneční) je v etnografické disciplíně dlouhodobě zažitě. *Hmotná kultura* je zde pojatá jako jeden velký monografický celek, kde se autoři snaží syntetizujícím způsobem a v celé její proměnlivosti nastínit hmotnou lidovou kulturu. V první kapitole *Člověk, práce a krajina* je položen důraz na úlohu krajiny, ve které se odehrávaly pracovní činnosti – hospodářství polní, lesní, vodní, lidové stavitelství a další. V druhé kapitole *Lov, sběr, rybolov a čižba* vyjmenovávají nejtypičtější jevy každé činnosti v různých oblastech a obdobích. *Tradiční agrární kultura* je třetí kapitolou, v níž autoři poukazují na tři typy nerovnoměrnosti tra-



diční agrární kultury, na inovace v hospodaření a její úspěšnost tkvící v pracovních prostředcích. Podkapitola *Polní a zahradní hospodářství* obsahuje pojednání o loukách a pastvinách, zemědělském hospodaření v lesích, na vodních tocích a plochách, o osevních plochách, o pěstování obilovin, zahradním hospodářství, technických plodinách a olejninách, zelenině, okopaninách a všech pracovních činnostech v zemědělství. Samostatně se tato část věnuje také chmelařství, vinohradnictví, vinařství a ovocnářství. *Chov hospodářských zvířat* je vedlejší doplňkovou součástí tradiční agrární kultury a je zaměřen na chov koní, hovězího dobytka a jeho zápřahu, chov ovcí, koz a salašnictví, chov drůbeže, prasat a včel. *Zpracování zemědělských výrobků* je v následující krátké podkapitole.

Ve čtvrté kapitole *Vesnické stavitelství* navazují autoři v typologii na klasifikaci Josefa Vařeky; zmiňují terminologii, teorii a metodologii v lidové architektuře, vznik vesnických sídel a jeho typy. Popisují vývoj vesnického domu, stavební materiál, krytinu, krajové rozdíly, interiér vesnického domu, změny ve vybavení jednotlivých částech domu a zvyky spojené s obydlím. Po této části následuje pojednání s názvem *Rolnický dvůr, Obecní stavby, Dělnické obydlí, Technické stavby, Sakrální stavby* a pojednání *Současná vesnice. Doprava a dopravní prostředky* byly vždy závislé na postupně stavěných komunikacích, železniční a vodní dopravě.

Neobvyklý, ale vystihující je název kapitoly *Hmotná kultura každodennosti*, kam zařazují autoři rukodělnou výrobu a s ní úzce související tradiční oděv, tradiční stravu a okrajově i hygienu. Autoři obecně charakterizují rukodělnou výrobu a nastiňují její vývoj, klasifikují výrobní obory jako domácí výroba, domácká výroba a řemeslo. Zvlášť popisují manufakturní a tovární výrobu, upozorňují na tradiční strukturu rukodělných výrob na vesnici, a z nich vycházející tržní vztahy a obchod.

Oděvní kultura, která prošla vývojem stejně jako její terminologie, je velmi složi-

tá. Autoři přesně určili pojmy lidový kroj, lidový oděv či stejnokroj. Nastínili základní typologii tradičního oděvu v českých zemích, stříhovou konstrukci, základní skladbu mužského, ženského a dětského oděvu, znaky a druhy oděvu. Rozdílnost odívání v různých ročních obdobích, k různým příležitostem během roku i při rodinných obřadech, podávají stejně dobře jako vysvětlení vztahu oděvu a duchovní kultury.

Tradiční lidová strava se během staletí vyvíjela a stala se důležitým jevem každodennosti. Autoři se zabývají nejen vývojem topeniště, náradím a nádobím, ale i nezákladnějšími a nejstaršími druhy jídel, jako byl chléb a kaše. Zcela zvláště přístupují autoři ke stravě v podkapitole *Ritualizace stravy*, stejně jako pokrmy v části *Obyčejové pokrmy*. Malými dodatky v oddílu stravy jsou uvedeny *Pochoutky a neřestí ve stravování* a *Náhražky a jídlo z nouze*. Ke každodennosti pařila i hygiena, jak osobní, tak v domácnosti a obydlí, které se v lidovém prostředí přikládala menší pozornost.

Duchovní a sociální kultura byla po celá staletí spjata s vírou a s lidovým pojetím náboženství, proto se první kapitola zabývá jevy jako je *Zbožnost, magie, pověra*. Jedna z prvních podkapitol je nazvaná *Víra v zázraky. Poutnictví a poutě* jsou pojednané od středověku a s vzrůstající mariánskou úctou od 14. století až do období pobělohorského, kdy doznala v určitých regionech nejvyššího rozmachu. Třetí kapitola *Léčitelství* zmiňuje racionální i iracionální postupy a úkony, léčebné prostředky, ochranné amulety, zaříkadla, děkovné i prosební vóta a nejrozšířenější léčiva – byliny. *Životní cyklus člověka* patří k páteřním textům o životě v rodině, o pokrevním příbuzenstvu, vztazích či mravnosti v rodině. Na tuto část vhodně navazuje s přílehlým názvem *Rituály mezních situací života*, v nichž se promítá celý život jedince od zplazení, narození, křtu, úvodu až ke konci šestinedělí a *Svatba*, která je zde charakterizována jako jedinečná dramatická a milostná skladba. Neopomíná výrazné svatební jevy – průvod, hostinu,

funkcionáře, artefakty, obřadní prvky jako čepení či stěhování nevěsty. K nejstabilnějším jevům lidové kultury patřily rituály, jež jsou uvedeny v části *Úmrtí a pohřeb*. Zde autoři popisují zvyky v čase mezi smrtí a pohřbem, rozdíly v pohřbu, pohřební hostiny, pověry spojené se smrtí a nebožtíkem, vše v časové posloupnosti s poukázáním rozdílů v tradičním prostředí.

Uvedený *Cyklus výročních svátků a obyčejů* je souborem společenských obyčejů, obřadů a zvyků s dílčí či kratší tradicí, vázaných na roční období nebo konkrétní datum. V první podkapitole autoři zmiňují *Lidový kalendář* s vypíchnutím těch nejdůležitějších badatelů a odborníků, pro které byl kalendář předmětem národopisného zájmu. Hned v úvodu pojednání o výročních obyčejích si kladou autoři otázku, zda jsou výroční obyčeje jen *Součástí lidové kultury, nebo projev folklorismu*. Začínají pojednání s názvem *Advent, čas očekávání* s různými svátky spojenými s občůzkami s uvedením zvláštností v jednotlivých lokalitách. *Čas vánoční radosti a veselosti* popisuje a rozebírá vánoční svátky jako pestrou směsici svébytných zvyků a obyčejů. Výstižný název pro masopust *Čas masopustu a světa naruby* seznamuje čtenáře s obdobím bohatým na masopustní průvody, masky a masopustní karnevalové veselí, jež je v současnosti tvořivě rozvíjeno. *Čas postní* opisuje různost občůzek, s jejichž relikty se setkáváme i v současnosti. *Čas velikonoční* – svátky po zvykoslovné stránce velmi komplikované a mnohvrstevné. Oslavy jsou spojené s křesťanskými liturgickými obřady a s nimi souvisejícími lidovými obyčejí, především spjatými se začátkem vegetačního období a zemědělských prací. *Čas ohňů, vody a zeleně* je období, které se pojí k měsíci květnu, kdy se slaví svátek řady světců, s nimiž je spojeno mnoho obřadních úkonů, stejně jako křesťanské svatodušní svátky s tradovanou jízdou králů a občůzkou královniček a mnoho dalších. *Čas práce, poutí a hodů* je nazvaná kapitola, kdy se nejen sklízí úroda spojená oslavami, ale v liturgickém mezido-

bí se slaví i řada křesťanských svátků, letních i podzimních poutí a hodů.

Velmi vítanou částí publikace jsou podkapitoly s názvem *Vývoj lidnatosti českých zemí* zaměřená demograficky, což se v etnografických monografiích objevuje velmi málo, a vyložené sociologická část s názvem *Sociální skladba českého venkova v historické perspektivě a Sdružení, spolky a bratrstva*.

Více než jednu třetinu textu tvoří *Slovesná, hudební, taneční a výtvarná kultura*. Tato obsáhlá část je uvozena první kapitolou s názvem *Lidová slovesnost v kontextu české vzdělanosti a písemnictví*. I další kapitoly pojednávají o vzdělanosti a vzdělávání – *Staří Slované a počátky českého písemnictví, Latina a kláštery jako zdroje vzdělanosti, Počátky školství a jeho rozvoj, založení univerzity*, jež s vývojem jazyka a lidové slovesnosti úzce souvisejí. V další podkapitole již jsou pojednány *Středověké literární památky a nejstarší zdroje a prameny slovesného folkloru*. Vzdělanosti a školství jsou věnovány i podkapitoly s názvy *Vzdělanost, písemnictví a slovesná tvorba v 15. a 16. století, Společenské změny v 17. století, jezuitské školství, Reformy školství, změny v gramotnosti, knížky lidového čtení a lidové kalendáře*. Všechny uvedené studie tvoří souhrn historických faktů o počátcích vzdělanosti v časové posloupnosti. Nechybí zde ani téma o českém národním hnutí a lidové tvorbě na přelomu 18. a 19. století.

Samotné problematice lidové slovesnosti s poukázáním na sběratelské počátky, badatelský zájem o sběratelství a samotné sběratele od přelomu 18. a 19. století až do současnosti obsahují podkapitoly *Organizované sběratelství slovesného folkloru v 19. století, Badatelský zájem o lidovou slovesnost před rokem 1918, Proměna badatelského zájmu a formování moderní folkloristiky v letech 1918–1945, Systém vzdělávání a zájem o lidovou slovesnost v letech 1945–1989 a Lidová slovesnost a proměny vzdělání dnes*. Základní druhy lidové slovesnosti – pohádka, pověst, lidové legendy, humorky, pranostiky, anekdoty, zaklínadla a další drobné folklorní

útvary, o kterých pojednává kapitola *Žánry a vybrané postavy lidové slovesnosti*, doplňuje i charakteristika nejméně frekventovaných či pohádkových postav. V poslední podkapitole o lidové slovesnosti *Současná obecná narativita, pověst, memorát* tvrdí autoři, že dnes se již nehovoří o lidové slovesnosti, ale o současné obecné *narativitě* s vyjmenováním nejnepřehlednějších příkladů aktuální tvorby.

V části *Hudba a zpěv* vymezují autoři znaky lidové hudby a zpěvu, tradování v několika generacích, ústní podání a variační proces, kterým píseň a hudba prochází. První zájmy o hudbu a zpěv pokládají do doby předhusitské, o čemž píše v podkapitole *Od počátku do Bílé hory* a pokračují obdobím do poloviny 19. století v pojednání nazvaném *V době protireformace, osvícenství a národního probuzení*. Kromě sběratelů ke konci 19. století již existovaly i sběratelské instituce, jejich počiny jsou sepsané v podkapitole *Lidová píseň v péči institucí, Hudební instrumentář. Jak se sdružovaly hudební nástroje* patří k dobře zpracovaným částem monografie. Autoři pojednávají o jednotlivých hudebních nástrojích, jejich typech, stáří a vývoji, mnohdy bez možnosti rozlišení, zda se jedná o hudební nástroj vysoké umělecké kultury a kdy o nástroj v pravém slova smyslu lidový. Lidové písně jsou věnované tři podkapitoly – *Vývojové a typologické rysy lidové písně, Repertoár, myšlenkový svět lidové písně* a v podkapitole *V nové době* řeší a nastiňují otázku budoucnosti lidové písně.

Hned první kapitola v části *Tanec* nazvaná *Lidová taneční kultura* řeší pojem lidového tance a jeho charakteristické prvky, vytváření a proměňování lidové taneční kultury s kulturními a společenskými změnami. *Rané zmínky o tanci a tělo v období velkého moru* charakterizuje lidový tanec, o kterém je velmi málo dokladů a proti kterému se hodně horlilo především ve 14. a 15., ale i v 16. století. Provázanost lidového tance s různými slavnostmi, zvyky či obřady popisuje podkapitola *Tanec a lidové slavnosti*. Ná-

sledující podkapitoly *Osvícenství a počátky zájmu o lidový tanec, Tanec jako součást národního hnutí a Mizející svět tradiční kultury a záznam tance* sledují vývoj tance. V textu *Třídění tanců a kulturně-taneční okruhy* autoři sice vyzvedávají dva taneční okruhy – tance točivé a tance s proměnlivým taktem, tancem se však blíž nezaobírají, ba ani neposkytují základní informaci o rodech, typech a formách lidových tanců, jak je tomu u výuky tance běžné. Celé pojednání o tancích končí kapitolou *Folklorismus v proměnách společnosti*, jež popisuje potřebu prezentovat tanec na scéně až do současnosti.

Divadlo má škálu lidových divadelních projevů, od jednotlivých výstupů a scének až po tradiční lidové divadlo, které navazovalo na obřadní a obyčejovou tradici. Autoři charakterizují *Obřadní divadlo, Obchůzkové divadlo, Lidové scénické hry, tzv. sousedské divadlo, Loutkové divadlo, Ochotnické divadlo*; všechny typy vycházely do jisté míry z tradiční lidové divadelní kultury. Autoři uvádí celospolečenský význam ochotnického divadla, nejvýznamnější centra a soubory, jejich vývoj a repertoár.

Výtvarná kultura je integrujícím pojmem pro všechny projevy výtvarného umění a neumění, jež souvisejí s lidovou kulturou a lidovým životem. Pojednání charakterizuje *Znaky výtvarné kultury, Vývoj výtvarné kultury lidových vrstev a Formální podoba výtvarného projevu*. V této poslední kapitole celé monografie se autoři zabývají konkrétními podobami artefaktů lidového umění dvojrozměrného nebo plošného a základními technikami plošné výzdoby jako je kresba, grafika a malba. K nejméně frekventovanějším artefaktům lidového umění patří kraslice, dřevořezba, svaté obrázky, kresby a malby na papíře, podmalby na skle, keramika, malovaný nábytek, skleněné poklapy, betlémy, sochařské skulptury – dřevořezby, ale také z kamene a hlíny, a řada dalších projevů lidové výtvarné kultury.

Kniha je velmi dobře koncipována, je rozdělena do pěti hlav, které mají své kapitoly a podkapitoly. Jejich názvy působí často

velmi neobvykle, ale nápaditě. Otázka čísel poznámek je dobře vyřešena jejím dvojnásobným tiskem nejen v řádku, ale i po jeho okraji.

Monografie *Velké dějiny zemí Koruny české – Lidová kultura* je výsledkem práce kolektivu autorů, kteří sepsali dílo spíše teoretické s tím, že u mnohých kapitol počítali s odkazy na další odbornou literaturu, jež popisovaná fakta více zkonkretizuje. Mnohé statě jsou zcela objevené, v původní publikaci z roku 1968 zcela chyběly. O lidové kultuře bylo sepsáno pozoruhodné dílo, kterému se po právu dostalo ocenění od České národopisné společnosti jako nejlepší odborná publikace roku 2014.

Ludmila Tarcalová

Léčení a léčitelství v lidové tradici

Strom témat bádání Mezinárodní komise pro studium lidové kultury v Karpatech (MKKK), přesněji její Subkomise pro lidové obyčeje, v součinnosti se Sekcí pro lidové obyčeje České národopisné společnosti, se každoročně rozrůstá o další výhony, které přinášejí vždy do dvou let i plody. Pracovní zasedání s mezinárodní účastí se obvykle koná v některém z muzeí, jehož etnolog pracuje v subkomisi. Zde se rozprostírá v četných diskusích ke vznikajícím referátům hlavní oblasti tématu a možnosti jejich uchopení. Příspěvky nezůstávají u vnějšího popisu jevů, hledají se souvislosti, metody vlastní společenským vědám se prolínají, terénnímu výzkumu a zpracování pramenů předchází pečlivé studium literatury. Zvolená hlediska a úhly pohledu začínají řadit pracovní texty do určitého systému. Vlastní konference navazuje v následujícím roce a bývá rozdělena ve dvou dnech do několika bloků tvořených podle souvisejících obsahů příspěvků. Pracovníci muzea zároveň berou na svá bedra i organizační zabezpečení celé konference. Tímto způsobem se v Přednáškovém centru Slovákého muzea konala ve dnech 2. a 3. června 2015 mezinárodní konference Léčení a léčitelství v lidové tradici.

Při práci subkomise bylo v minulých letech lidové léčitelství v kontextu dalších projevů lidové kultury několikrát zmíněno. Komplex postupů při léčení lidí nebo zvířat (od narození po konec života) vznikl z dlouhodobých zkušeností a pozorování. Poznatky o těle a mysli byly v lidovém prostředí zúročeny v léčení také za pomoci pověrečných představ a magie. Zásadními osobami, ba často osobnostmi, byli a dodnes jsou léčitelé a léčitelky, mnohdy odborníci na některé z odvětví, někdy na výsluní, jindy pronásledovaní. Chronologický vývoj léčitelství se vine historií lidstva, s různým důrazem v různých obdobích a kulturách, aby se v překotné současnosti zvýraznil podíl bylinkářství a vliv orientálních postupů, stylů a esoterie. Většina z toho byla na konferenci zmíněna.

Prvním okruhem bylo **Léčitelství a léčebné metody** a prvním příspěvkem v něm



bylo *Léčitelství jako koheze lidové zkušenosti a víry, zbožnosti a pověřivosti* od Alexandry Navrátilové, která citlivě posoudila jednotlivé aspekty etnoterapie při každodenních i mimořádných událostech. Námětem *Současný fenomén léčitelství v České republice* upozornila Barbora Červenková na přetrvávání zkoumaného jevu do dnešní, zdánlivě velmi racionální doby. Ze slovenských materiálů zpracovala Martina Bocánová referát *Magické liečenie a zabezpečenie zdravia na Slovensku*. Pohled do regionální minulosti v těžkých dobách epidemií nakažlivých nemocí obsahuje příspěvek Jany Raclavské *Protimorová opatření a jejich realizace v praxi lidového léčitelství na Těšínsku*. Katarína

Nádaská sledovala *Iracionálne príčiny chorôb a prostriedky etnomedicíny*. Zcela současným názvem *Zuby a ústní dutina v léčbě a prevenci* ukázala Jarmila Pechová konkrétním způsobem na specifické zdravotní problémy. *Exkurz do lidového léčitelství začátku 20. století* provedla Gabriela Směřičková. Češi, kteří osídlovali v minulosti více či méně vzdálené země, do jisté míry zakonzervovali ve svém každodenním životě i jevy přinesené z původní vlasti. Po jejich návratu do Čech podnikla Veronika Beranská výzkum, jehož výstupem byl příspěvek *Lidová léčba v pamětech přesídlených Čechů z Ukrajiny a Kazachstánu*.

Následující okruh **Tradiční a oficiální medicína** zachycoval obsahem svých příspěvků odlišnosti, ale i období léčení a také okolnosti a přístup zástupců obou směrů. Léčebný přínos a úskalí legendárních místních destilovaných nápojů, přesněji slivovice, zachytila Marta Kondrová ve svém referátu *Kudy teče, tudy léčí*. Problematiku rodinných a společenských vztahů, psychického stavu a souvisejících neduhů komplikujících u starší generace klidný život, zpracovala z lékařského hlediska Tamara Tošnerová statí *Sociální patologie staršího věku v České republice*. Charitativnímu přístupu některých příslušníků šlechtických rodů se věnoval Petr Číhal prací *Nemocnice v Buchlovicích v letech 1807–1809*. V našem prostředí exotickou, ale v poslední době pro svůj celostní charakter vyhledávanou čínskou léčbou se zabývala Hana Klusoňová v příspěvku *Kořeny tradiční východní medicíny*. Svatí patroni, jejich ochrana a působení, stojí samozřejmě v zájmu etnologů. Pro danou konferenci si Hana Dvořáková zvolila *Zvířecí vóta a kult sv. Leonarda*.

Podle toho, kde se jednání koná, je volen i oddech, např. prohlížení expozic a výstav u hostitele, přednášky odborníků a poslech hudby. Moravské Kopanice a jejich tajemná atmosféra s neodmyslitelným fenoménem lidových léčitelů – bohyní – vytvořily jedinečný zážitek z doprovodného programu této konference v Uherském Hradišti.

Druhý den nezůstal pracovní aktivitou pozadu za prvním. V bloku příspěvků **Bylinkáři, léčitelé, bohyně, porodní babky** podala Hana Poláková detailní záběr osobnosti zdravotnice – *Porodní asistentka Jaroslava Štichová z Topolné. Sociálně kulturní obraz porodní asistentky na vesnici ve 2. polovině 20. století*.

Předposlední sestava byla nazvána **Léčivé byliny**. Zahájila jej Věra Kovářů, která prezentovala propojení rovin lidové kultury v referátu *Rostliny, jejich moc léčebná a magická v domě a jeho okolí*. V rovině etymologické práce se pohyboval Vítězslav Vilímek: *Léčivé rostliny používané na Těšinském Slezsku a jejich lidové názvy*, Anna Hřčková v kontrastu vstoupila na německý jazykový ostrov: *Rostliny v lidovém léčitelství v německé regionální literatuře Kravařska*. Mimořádně zajímavý pramen vytěžila Ludmila Tarcalová – *Praktické účinky bylin v lidovém léčitelství (na základě lékařské knihy z Bojkovicka)*. Jarmila Skružná spojila badáním vědní disciplíny: *Léčivé rostliny ve sbírkách Botanické zahrady hl. m. Prahy*.

Závěr konference **Lékařské knihy** patřil nahlédnutí do knih a časopisů. Časopisecké články zaujaly pozornost Kateřiny Sedlické a Dany Motyčkové, které vyhledaly a probádaly materiál *Léčitelství a přírodní medicína – nejen na stránkách časopisu Příkladní lékař (1896–1942)*. Martina Kvardová narazila na dílčí téma, které využila k výkladu *Analýza jistého lékařského jádra z přelomu 18. – 19. století*.

Plody práce však růst ratolestí na stromě badání neukončují. Ačkoli se zdá, že se jedná o důkladně zpracovaný, specifický a sevřený celek, některé výsledky upozorňují na další možnosti. Navíc bylo na konci konference určeno nové téma pro další práci: **Erotika v lidové kultuře**.

Irena Ochrymčuková

Lidový oděv na Moravě 1850–1950

Páteční odpoledne o Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici se stalo významnou událostí pro všechny, kteří se již předem těšili na otevření výstavy *Lidový oděv na Moravě*, jejímž autorem se stal PhDr. Martin Šimša, Ph.D. Již dlouho nepřipravila žádná odborná instituce na Moravě tak reprezentativní výstavu, jakou je právě tato. Nejde o formu, ale především o obsah. Autor výstavy se pokusil o ucelený obraz lidové oděvní kultury na Moravě, což se mu podařilo. I když Národní ústav lidové kultury ve Strážnici nevládní všechny oděvní součástky a krojové komplety, které by mohly reprezentovat lidový oděv z moravských národopisných oblastí, velmi vstřícně mu vypomohly partnerské instituce na celé Moravě. Díky jim se své úlohy zhostil velmi dobře.

Hlavní autorovou myšlenkou bylo ukázat kroj jako *průsečík oděvních kultur – Morava potažmo Slovácko jako území, v němž se protíná územní rozšíření hlavních typů lidového oděvu, západní s návazností na území Čech, východní s návazností na Slovensko a Karpaty, panonský – návaznost na Karpatskou kotlinu.*

Výstava je zrealizována v nových výstavních zaklenutých sálech bývalé restaurace v přízemí zámku. Má tři nevelké sály, které autor velmi dobře využil. V úvodním sále představil kroje sváteční, slavnostní a obřadní, zde chtěl autor poukázat na pestrost a krásu krojů, jejich rozmanitost a konečně proměnlivost typů. Druhý sál se zaměřil na oblečení všední, které na sebe brali lidé na jarmak či trh, a ve třetím sále ukázal tradiční oblečení nošené na pouť.

V prvním vstupním sále jsou krojové páry z Podluží (1930), Vracova (1900), Moravských Kopanic (1900), obřadní kroje ženicha a nevěsty ze Strážnice (1900), kroj svatební matky a otce z Rohatce v kožichu (1900). Ojedinelými jsou krojové oděvní součástky na páru z luhačovického Zálesí (1890). Kroj si zachoval řadu starobylých součástí, mezi něž je i sukne s živůtkem zva-

ná *leknice*, prozrazující vazby na širší moravsko-slovenské pomezí. V mužském oděvu z této oblasti je zjevné prolínání valašských a slováckých typů krojů, vedle nich je však patrný též vliv městské módy zprostředkovaný lázněmi Luhačovice. Dále zde autor prezentuje vdanou ženu a ženatého muže ve svátečním oděvu z Hornácka (1930), z Uherskobrodka je to starý muž a žena, konkrétně z Dolního Němčí (1930) a sváteční kroj páru z Kunovic (1900), kmotřenka nesoucí dítě ke křtu je z Uherskohradištska a svobodný chlapec a děvče z Veselska (z Kněždubu) oblečený k hodům (1950).

Následující část výstavy představuje prostředí jarmaku. Autor zde nechal přicházet do města obyvatele jižní, západní a střední Moravy – hanácké Slováky z okolí Klobouk, Horáky od Velkého Meziříčí či domácí Brňany, ale též Chorvaty z Mikulovska, Němce z Jihlavska, Vyškovska a Hřebečska. Mezi prodejci bývali i obyvatelé z Nové Lhoty na Hornácku. Tato část výstavy je zastoupena neobvyklými a vzácnými krojovými komplety, které nebývají na výstavách zcela běžně vidět, jako např. starý muž a žena v polosvátečním oděvu z Jevišovky, což jsou Chorvati z Mikulovska, nebo mladý muž a svobodné děvče z hanáckého Slovácka (Klobouky u Brna 1880, 1900). Z Horácka je ženatý muž a vdaná žena v polosvátečním oblečení (Velké Meziříčí 1870). Na ženském oděvu je vzácná výzdoba, která se uplatňuje především v podobě bílé předkreslené výšivky na zástěrách, drobnější ornament lemuje límec na rukávcích a okraje rukávů. Pozornost zaslouží krátký kabátek z béžového modře potištěného kartounu, jehož střih vychází ze stylového oděvu posledních desetiletí 18. století. Koncem 19. století jsou datovány i krojové komplety z Brněnska – Moravan – ženatý muž, a z Ostopovic je svobodná dívka a vdaná žena, její krátký modrý hedvábný kabátek zvaný *marýnka* má svůj základ ve střihu městských kabátků z osmdesátých let 19. století.

Zcela ojedinelým počinem je zařazení krojů německy mluvících obyvatel z Jihlav-

ska, Vyškovska a Hřebečka. Kroj z roku 1900 nazývaný *pajerský* oblékali Němci z Jihlavska. Město Jihlava bylo od středověku obklopeno vesnicemi s německy mluvícím obyvatelstvem, které si až do počátku 20. století udrželo nejen svůj jazyk, zvyky, ale také lidový kroj. Zvyk oblékat kroj měli i Němci z Hřebečska (Moravská Třebová 1880), kde se nacházel německý jazykový ostrůvek.

Ani kroje z oblasti Malé Hané nejsou na výstavách tak často vidět. Ženatý muž a vdaná žena z Boskovicka (1850) mají na sobě ojedinělé krojové součástky. Kroj ženy má velmi blízko k sousednímu Horácku. Právě odtud pocházejí červené, pestře pruhované kanafasky. Na mužském kroji je třeba obdivovat vestu, která byla v pase přepásána širokým opaskem, na němž je pavím perem vyšito jméno majitele. Takový opasek byl nejen výraznou ozdobou mužova oděvu, ale současně i praktickou taškou pro uschování peněz a drobností osobní potřeby.

Z německého jazykového ostrůvku na Vyškovsku je ve výstavě prezentován pár ženatého muže a svobodného děvčete v polosvátečním kroji (1930), které mají řadu shodných prvků na nedalekém Kroměřížsku. Polosváteční až pracovní oblečení oblékané na cesty na trh či jarmak doplňují všední kroj muže z Nové Lhoty na Horňácku (1900), kde je použitým materiálem domácí konopné plátno a hrubé nebarvené sukno. Kroj působí velmi starobyle.

Poslední výstavní sál vytváří atmosféru pouti. Zvětšenina litografie na zdi Viléma Glöglera *Pouť na Velehrad* z roku 1885 dává prostoru správnou atmosféru. Na pouť přichází krojovaní Hanáci a přihlížejí Valaši. Poutní procesí mělo ustálené pořadí, proto je zachováno i ve výstavě. Přesto, že poutní místa účastníci velmi ctíli, na cestu si brali spíše praktické všední oblečení, které dobře vyhovovalo nepohodlí během cesty. Pokud to bylo možné, šli poutníci často bosí, aby ušetřili svou obuv. Teprve těsně před příchodem na poutní místo se obouvali, čistili oděvy a v omezené míře i převlékali. K přihlížejícím patří muž z Veselska (1900),

oblečený na cesty v třaslavicích, košili a lajblu – tedy ve všedním kroji a Valaši – žena v polosvátečním a muž ve svátečním oděvu z Lužné (1890), vdaná žena a ženatý muž z Rožnova (1925), z Nedašova vdaná žena a ženatý muž ve svátečním oblečení (1930); také svobodný mládenec z Kojetínska, jímž se v okolí Kroměříže přezdívalo *baňáci*, a to podle jejich širokých krátkých kalhot, jimiž se odlišovali od svých sousedů. Průvod poutníků vede muž z Olomoucka (1880) v širokém plášti, který byl výrazným prvkem hanáckého mužského kroje po celé 19. století s širokým bohatě řaseným límcem, jenž patřil k reprezentativním součástem selského oděvu na střední a západní Hané. V řadě za ním pak jdou Hanáci – muž z Loučen na Prostějovsku ve svátečním oděvu (1890), který má kabátek a vestu z modrozeleného sukna, s pestrou červeno-zelenou rostlinnou výšivkou a žluté koženky. Vdaná žena z Kojetínska je ve svátečním oděvu (1850), má oblečený nejstarší typ kabátku tzv. *lajdík*, s jednořadovým zapínáním, ušitý z černého sukna, lemovaný na kraji přednic i rukávů širokou blankytně modrou stuhou. Vdaná žena z Litovelska ve svátečním kroji (1880) je v kabátku, ke kterému má bílou kartounovou listovou zástěru a sukni z uničovského tisku. Specifický výrobek byl produktem barvířské dílny z Uničova, jejíž majitel se snažil konkurovat průmyslově tištěným textiliím, ručním dobarvováním modrotiskových vzorů. Svobodné děvče z Prostějovska je ve svátečním oděvu (1900) a představuje tzv. *blatácký* kroj. Starší podobu hanáckého kroje má děvče ve svátečním oděvu z Kroměřížska z roku 1880. Do poutního průvodu je zařazeno i děvče z Olomoucka – z Velké Bystřice ve svátečním oblečení (1950), vdaná žena z Hnojnic (1880) ve *špenzru* z modrého hedvábí, což dodává kroji na reprezentativnosti, svobodný mládenec z Příkazu (1890) v kožených kalhotách, starý muž z Holešova (1960) v dlouhém kabátě – *halině*, typickém pro hanácké hospodáře. Posledním zúčastněným je muž z hostýnského

Záhoří – z Rakové (1880) ve všedním oblečení v *prucleku* – soukenném kabátku.

Výstava je nejen po obsahové stránce na vysoké odborné úrovni, ale i instalační práce, které byly jistě velmi náročné, díky odborníkům z jednotlivých krojových okrsků, se zdařily. Tím, že vitríny mají čelní strany opatřené zrcadlem, je možné zhlédnout i části krojů z obrácené strany, čímž je pohled na postavu úplný. Srozumitelné popisky u jednotlivých krojových kompletů jsou však velmi špatně umístěné, čili málo čitelné, čímž se návštěvník nedozví to podstatné. Ani sebelepší výtvarník nevymyslí figuríny, které by výstavu pozvedly, ale vždy spíš těm vzácným krojovým kompletům více či méně ublíží. Unikátní výstavu krojů z Moravy by si neměli nechat ujít nejen odborníci, ale i laici obdivující lidový kroj.

Ludmila Tarcalová

Budoucnost tradice – recenze výstavy

Moravské muzeum, Palác šlechticů, Brno
24. 6. 2015 – 31. 12. 2015

Výstava *Budoucnost tradice* byla pořádána v Moravském zemském muzeu v Brně ve druhé polovině roku 2015 a jejím námětem byly současné práce studentů designu a jejich učitele z Baťovy univerzity ve Zlíně.

Navštívil jsem výstavu 15. září společně s kolegy ze Slováckého muzea v Uherském Hradišti a zapůsobila na mě opravdu příjemným dojmem. Předně v mé rodné zemi Norsku zřídka narazíte na výstavu, na které by vystavovali společně studenti a jejich učitelé. Název výstavy *Budoucnost tradice* poskytuje spojení zkušeného učitele a jeho mladých studentů hlubší rozměr. V tomto duchu vystavovala učitelka Kristýna Petříčková rekonstruované lidové kroje, zatímco její studenti vystavovali práce inspirované lidovou tradicí. Tato směs kopií historických oděvů a dnešní módy je, řekl bych, poněkud neobvyklá. Nicméně považují ji za velmi zdařilou.

Při vstupu do první místnosti mě zaujaly dvoje večerní šaty. Byly nepochybně moder-

ní, ale zároveň sofistikovaným způsobem odkazovaly na významné prvky lidového oděvu. Plisované rukávy na jedné šatech a látkové květiny napodobující papírové na druhých působily neobyčejným dojmem.

V dalším sále vystavovala Kristýna Petříčková rekonstruované tradiční oděvy. Tematicky šlo o různé variace svatebních čepců (čepení) pro nevěsty, svobodné a mladé dívky, které jsou k vidění na jízdě králů ve Vlčnově zapsané jako kulturní památka UNESCO. Každý z vystavených exponátů byl plný barev a mistrně zpracován. Všechny byly vkusně vystaveny v prostoru tak, že byly zavěšeny na tenkých nitích spuštěných ze stropu.

V další místnosti byly rovněž vystaveny práce Kristýny Petříčkové, tentokrát to byly úplné rekonstrukce mužských a ženských lidových oděvů. Na malých štítcích byla uvedena datace oděvů a jejich původ. Jeden z exponátů vyrobila učitelka společně se svými studenty a demonstrovala tak skutečnost, že kopie jsou také součástí univerzitního vzdělávání v oblasti designu.

Až potud výstava prezentovala zajímavé kombinace a kontrasty řemesla a designu, kopií i docela nových modelů. Zároveň byly oděvy ukázkou pečlivé řemeslné práce, která ukazovala, jak je kompletní kroj sestaven z jednotlivých částí, a prezentovala exponáty způsobem vyvolávajícím diskuzi mezi mnou a kolegy o nesčetných volbách týkajících se materiálů a techniky šití při rekonstrukci krojů.

Zanechali jsme diskuze o historických kopiích a soustředili jsme se na zbytek výstavy, která sestávala ze studentských módních návrhů a jejich designu. V jednom ze sálů nás stará keramika přivedla k porozumění vztahu mezi lehkými nadýchanými šaty s modrými dekoracemi a zdrojem jejich inspirace. Při výstavě oděvů bylo působivě užito světla a stínu.

Další sál nemohl nabídnout silnější kontrast, protože v něm byly vystaveny oděvy ušité Janem Černým. Zde nebylo místo pro muzeální keramiku a lidové kroje! Jelikož byl Černý v oblasti designu jediným muž-

ským vystavovatelem, zdála se mi zpočátku poněkud provokující skutečnost, že námětově čerpal z oblasti vojenské. Při bližším ohledání mě fascinovaly malé detaily knoflíků a vůbec jeho celkový koncept. Knoflíky byly vyrobeny z vláken a připomínaly mi štrápece na botách, které se nosily k lidovým krojům, případně zářivě stříbřité ozdoby na mužských i ženských pokrývkách hlavy, které se nosily u příležitosti svatby a při jiných zvláštních příležitostech. Převažovaly jednoduché a rovné stříhy ve tvaru linií a čtverců spíše než měkkých křivek. Bylo snadné označit je za mužské. Nicméně oděvy sestávaly jak z kalhot, tak ze sukni, což je zase předurčovalo jako oděvy pro ženy. Zajímavé bylo, že figuríny nepředstavovaly ani jedno pohlaví. Přemýšlel jsem, jestli se Janu Černému nepodařilo vystihnout prvky lidové tradice a kultury sofistikovaněji a abstraktněji než ostatním. A znovu mi to připomnělo skutečnost, že historie není nikdy tak jednoduchá, jak na první pohled vypadá. Genderové prvky u historických lidových krojů a u současného oblečení se velmi liší. A co víc, všechny historické oděvy odkazují nějak k vojenským uniformám stejně tak, jako byly uniformy vždycky ovlivněny módou.

Součástí výstavy *Buducnost tradice* byla i bižuterie. Designéři měli dost odlišné styly a užívali jak tradiční, tak i moderní materiály. Gumová hmota byla jednu dobu dost často užívána jako materiál pro bižuterii a je snad už trochu z módy. Některé z exponátů však působily hezkým dojmem. Navíc řada z nich očividně odkazovala k malovaným ozdobám domů v jihozápadní oblasti regionu Slovácka. Cestu směrem zpět do sálu, ve kterém jsme začali prohlídku, zpříjemnilly umělecké fotografie.

Celkově pokládám výstavu za velký úspěch. U všech těch krásných oděvů však považuji kombinaci kopií s vysokou módou za podnětnou. Myslím, že tato kombinace navozuje otázku času a jeho perspektivy několika způsoby. Kontrast starých muzeálních objektů a nových oděvů jako zdrojů inspirace není novinkou. Koexistovaly jako živá tradice a jako zdroj inspirace. Výstava odvážně spojuje řemeslnou práci s kreativitou. Má ambici ukázat spolupráci studentů a učitelky. Považuji ji zároveň za informativní a inspirativní.

Je dost muzeí, která vystavují módu, a přibývá muzeí módy. Mnohá z nich bojují proti času, protože ukazují vysokou módu skoro ve stejné době, v jaké se objevila na molech: Tato soustředěnost na současnost je prezentována jako "presentismus". Tato tendence spolu se zahleděností do budoucnosti se někdy kříží se starými muzeálními tradicemi kurátorství, kdy muzea dokonce dávají přednost zapůjčeným módním oděvům způsobem, který potlačuje zavedené muzeální sbírky. V zachycení mezinárodního trendu muzeálních výstav módy Moravské zemské muzeum přináší nový způsob výstavního pojetí. Vystavováním studentských prací ukazuje budoucnost dříve, než tato nastane. A nový design doplněný starými muzeálními objekty se tak jeví jako pozitivní způsob narušení zažitého. Je škoda, že vám nemohu výstavu doporučit, protože by opravdu stála za návštěvu. Dnes už však patří minulosti.

*Bjørn Sverre Hol Haugen, Ph.D.,
vedoucí kurátor muzea Anno, Norsko*